

Biuletyn Informacyjny

TECHNIKA i USC

Nr 3 (64)
III kwartał 2010
cena 17,00 zł
ISSN 1425-2872



**ODZNAKA
KIEROWNIKA USC**

**PIERWSI ABSOLWENCI
STUDIÓW PODYPLOMOWYCH**

W NUMERZE

USTALENIE POCHODZENIA DZIECKA

PIOTR KASPRZYK

- 4 USTALENIE POCHODZENIA DZIECKA
W OBOWIĄZUJĄCYM KODEKSIE RODZINNYM
I OPIEKUŃCZYM. CZĘŚĆ 2.

SZKOLENIE W ROGOWIE

MAŁGORZATA BRESLER

- 10 SZKOLENIE WŚRÓD KWITNĄCYCH MAGNOLII

BARBARA PRZYTUŁA CHROSTEK

- 11 ZMIANY W KODEKSIE RODZINNYM
I OPIEKUŃCZYM ORAZ W PRAWIE
O AKTACH STANU CYWILNEGO

STUDIA PODYPLOMOWE

HENRYK CHWYĆ

- 12 PIERWSI ABSOLWENCI
STUDIÓW PODYPLOMOWYCH

PIOTR KASPRZYK

- 16 KILKA UWAG NA TEMAT STUDIÓW

ODZNAKA KIEROWNIKA USC

KRYSTYNA GŁADYCH

- 17 ODZNAKA KIEROWNIKA
URZĘDU STANU CYWILNEGO

KONGRES ESUSC

WŁADYSŁAW PENAR

- 19 SŁUŻEBNA ROLA URZĘDU STANU CYWILNEGO.
STOSOWANIE PRAWA DLA DOBRA OBYWATELI.

UZNAWANIE ORZECZEŃ ROZWODOWYCH

EWA MACIAK, HALINA OKULEWICZ

- 21 UZNAWANIE ORZECZEŃ ROZWODOWYCH
SĄDÓW ZAGRANICZNYCH W ŚWIETLE KODEKSU
POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO

GALERIA USC

- 27 GALERIA USC - KOŁOBRZEG

SZKOLENIE WŚRÓD KWITNĄCYCH MAGNOLII

(...) 10, 11 i 12 maja br. w Rogowie koło Brzezin odbyło się szkolenie dla pracowników i kierowników urzędów stanu cywilnego organizowane przez Oddział Łódzki SUSC RP (...). Program szkolenia i patronat Wojewody Łódzkiego ściągnął do Rogowa przeszło 120 kierowników i pracowników USC z województwa łódzkiego (...). Pani Kierownik USC Łódź-Centrum Aneta Papis przeprowadziła uczestników szkolenia przez meandry umiejscawiania zdarzeń zagranicznych w polskich księgach (...), a prowadzone z niezwykłą werwą wykłady sędziów, specjalnie zaproszonych do grona wykładowców, dotyczyły (1) uznawania orzeczeń sądów zagranicznych w sprawach rodzinnych, a także (2) zmian w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym ustalających pochodzenia dziecka w oparciu o zasadę prawdy genetycznej.



str. 10



PIERWSI ABSOLWENCI STUDIÓW PODYPLOMOWYCH NA KUL-U

(...) Upalny dzień 11 czerwca 2010 r. ostatniego zjazdu w Lublinie, uczestnicy I edycji

Podyplomowych Studiów, w większości pracownicy usc, wspominać będą mile przez wiele lat.(...)

(...) Do egzaminu z zakresu rejestracji stanu cywilnego przystąpiło 56 osób z 9 województw: kierowników urzędu stanu cywilnego, zastępców kierownika usc, jak również kandydatów na te stanowiska zarówno z urzędów gmin jak i spoza administracji.(...)

str. 12

JUBILEUSZOWY, X. KONGRES ESUSC

(...) Jubileuszowy, X Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego odbył się 28 i 29 maja w malowniczym włoskim miasteczku Castel San Pietro Terme w pobliżu Bolonii, w którym główną siedzibę i słynną Akademię ANUSCA z komfortowym hotelem PALACE ulokowało włoskie Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego. W tym roku komitet organizacyjny kongresu zdecydował się na podsumowanie dokonań ESUSC minionej dekady, a za motyw przewodni przyjął raport Freyholda zlecony przez Komisję Europejską pt. „Usługi zdarzeń życiowych”(...)



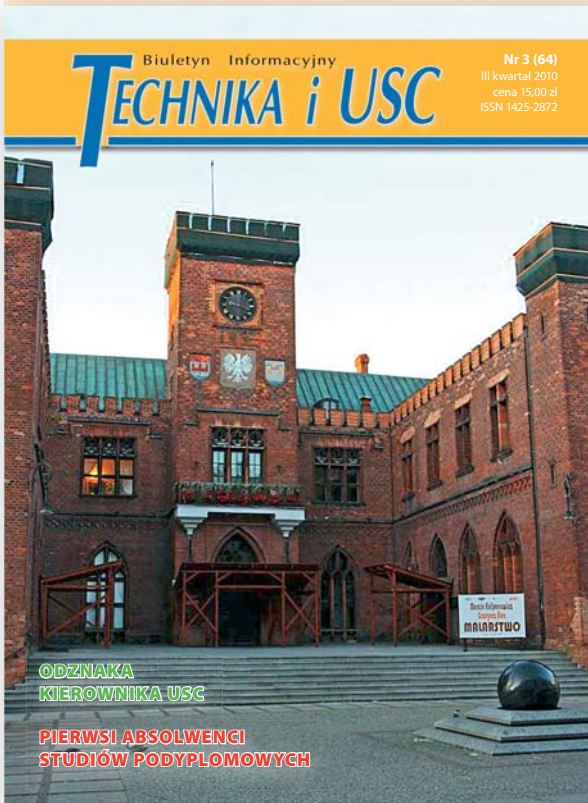
str. 19



UZNAWANIE ORZECZEŃ ROZWODOWYCH

(...)W praktyce często występowały i nadal występują trudności związane z uporządkowaniem czynności w indywidualnych sprawach obywateli, zwłaszcza wówczas, gdy pojawia się tzw. element zagraniczny. A pojawia się on w pracy kierownika urzędu stanu cywilnego dość często, gdy sprawy dotyczą np. transkrypcji zagranicznych aktów do księgi polskiej bądź naniesienia wzmianki dodatkowej w akcie znajdującym się w księdze polskiej na podstawie orzeczenia organu zagranicznego.(...)

str. 21



Na 1. str. okładki - Siedziba USC w Kołobrzegu

OGÓLNOPOLSKI BIULETYN INFORMACYJNY DLA URZĘDÓW STANU CYWILNEGO

NR 3 (64), III kwartał 2010 r.

REDAKTOR NACZELNY – Władysław PENAR

REDAKCJA

Natalia PENAR-BIAŁY – e-mail: biuletyn@technikait.com.pl
ZG SUSC

ADRES REDAKCJI

ul. Toszecka 2, 44-102 Gliwice,
tel. 32 338 38 25, faks 32 338 38 71
e-mail: sekretariat@technikait.com.pl

OPRACOWANIE GRAFICZNE,
SKŁAD I ŁAMANIE – Andrzej DĘBICKI

DRUK – AW „Kalgigraf”, ul. Chorzowska 44 b, 44-100 Gliwice

Nakład 1500 egz. Niniejszy numer zamknięto 26.07.2010 r.

WYDAWCA I KOLPORTER

TECHNIKAIT S.A., ul. Toszecka 2, 44-102 Gliwice
tel. 32 338 38 25, faks 32 338 38 71

Cena 1 egzemplarza kwartalnika „TECHNIKA i USC”
wynosi w 2010 r. 17,00 zł. TECHNIKA IT S.A. prowadzi
sprzedaż biuletynu na zasadzie prenumeraty rocznej.
Cena rocznej prenumeraty wynosi w 2010 r. 60,00 zł.

Prenumeraty dokonać można
za pośrednictwem portalu www.usc.pl

Prenumerata przyjmowana jest na podstawie wpłaty
dokonanej na konto TECHNIKA IT S.A.,
nr konta: 36 1240 1343 1111 0010 2529 5798

Szanowni Państwo

„Konieczne jest, w wypadku wpłynięcia do sądu sprawy o ustalenie pochodzenia dziecka, zawiadomienie przez sąd urzędu stanu cywilnego, (...) w celu zapobieżenia przyjęcia w dowolnym usc. oświadczenia o uznaniu ojcostwa(...) – postuluje na stronie 11. pani sędzia Barbara Przytuła-Chrostek. Taka ścisła i prowadzona na bieżąco współpraca sądów i urzędów stanu cywilnego wyeliminowałaby niedopuszczalną dwutorowość ustalenia pochodzenia dziecka – którą analizuje Piotr Kasprzyk w drugiej części artykułu „Ustalenie pochodzenia dziecka w obowiązującym kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.”. Decyzja o udzieleniu ślubów po za lokalem, coraz bardziej popularnych wśród nowożeńców, jest wyłączną decyzją kierowników usc. O ile „kierownik usc zawsze podejmuje indywidualną decyzję o tym czy małżeństwo będzie zawarte poza lokalem, to decyzji o wypożyczeniu odznaki nie powinien podejmować sam” - zauważa Krystyna Gładych w artykule „Odznaka Kierownika USC”.

O służebnej roli urzędu stanu cywilnego stosującego prawo dla dobra obywateli debatowano na X. Kongresie ESUSC w Castel San Pietro. Powinna być realizowana na drodze upraszczania procedur urzędowych obowiązujących we wszystkich krajach Unii Europejskiej, w powszechnym respektowaniu oświadczeń w miejsce zaświadczeń oraz w wyjściu naprzeciw oczekiwaniom obywateli w wyborze miejsca odbycia ceremonii ślubnych.

Rozporządzenie Rady (WE) dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich, których praktyczną realizację omawiają pani Ewa Maciak i Halina Okulewicz (str 21), definiuje w Artykule 2. uprawnienia urzędnika (kierownika) urzędu stanu cywilnego na równi z uprawnieniami sędziego w sprawach objętych rozporządzeniem.

Redaktor Naczelny

Penar
Władysław Penar



Dr Piotr Kasprzyk

Katedra Prawa Cywilnego

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Lublin



Ustalenie pochodzenia dziecka w obowiązującym kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Część 2

Przechodząc do krótkiego omówienia kolejnych zmian w sposobach ustalenia ojcostwa warto podkreślić regułę o niedopuszczalności podwójnego ustalenia ojcostwa, tzn. że jeden sposób ustalenia ojcostwa wyłącza pozostałe dwa. Pomimo pozostawienia w niezmiennym brzmieniu przepisu art. 72 § 1 k.r.o. dodano po nowelizacji § 2, który brzmi: uznanie ojcostwa nie może nastąpić, jeżeli toczy się sprawa o ustalenie ojcostwa. Przepis ten ustanawia zakaz uznania ojcostwa po wszczęciu postępowania procesowego o ustalenie ojcostwa w celu, jak czytamy w uzasadnieniu do projektu ustawy „wyeliminowania przypadków uznania w złej wierze”¹. Prowadzi to do nie zawsze uzasadnionego faworyzowania ustalenia ojcostwa w postępowaniu sądowym przed uznaniem, w którym przecież konstytucyjnym elementem skuteczności jest oświadczenie mężczyzny, że jest ojcem dziecka, wzmocnione potwierdzeniem tego faktu w złożonym oświadczeniu matki dziecka. Moim zdaniem, jeśli w trakcie procesu o ustalenie ojcostwa pozwany mężczyzna chce złożyć oświadczenie woli w przedmiocie uznania ojcostwa albo też niechętna wcześniej takiemu uznaniu matka dziecka chce potwierdzić oświadczenie mężczyzny, powinna być wprowadzona do k.r.o. możliwość procesowa

przyjęcia takich oświadczeń przez sąd opiekuńczy właśnie w trakcie trwania procesu o ustalenie ojcostwa. Wydaje się, że zawiśnięcie sprawy o ustalenie ojcostwa przed sądem nie powinno uniemożliwiać uznania ojcostwa przed kierownikiem usc a z całą pewnością przed tym samym lub innym sądem opiekuńczym. Przyjęcie takiego stanowiska wyeliminowałoby niedopuszczalną dwutorowość ustalenia pochodzenia dziecka. Ponadto przepis art. 72 § 2 k.r.o. w obecnym brzmieniu rodzi wiele wątpliwości natury procesowej, gdyż sąd opiekuńczy ani kierownik usc nie zawsze będą posiadali informacje o toczącym się postępowaniu o ustalenie ojcostwa. Jak wiadomo przyjęcie oświadczeń potrzebnych do uznania ojcostwa może się dokonać w każdym z urzędów stanu cywilnego w Polsce, nie obowiązuje w tym zakresie zasada terytorialności. Składający oświadczenia mogą nie poinformować kierownika usc o toczącym się postępowaniu sądowym o ustalenie ojcostwa, także kierownik usc może nie zapytać się, czy toczy się takie postępowanie. Jeżeli więc zostanie sporządzony akt urodzenia dziecka, gdzie w rubryce ojciec zostanie wpisany uznający mężczyzna lub do aktu urodzenia dziecka zostanie naniesiona wzmianka o uznaniu i wydane zostaną odpisy już uwzględniające tę wzmiankę, a następnie kierownik usc miejsca sporządzenia aktu urodzenia otrzyma prawomocne orzeczenie o uznaniu tego samego mężczyzny jako ojca, powstaje zasadnicze pytanie, czy pochodzenia dzie-

cka zostaje w tym przypadku ustalone w drodze uznania czy orzeczenia sądu. Sprawa jeszcze bardziej się komplikuje, gdy orzeczenie sądu wskazuje na innego mężczyznę aniżeli ten, który uznał ojcostwo i jest wpisany w akcie urodzenia jako ojciec. Jeżeli chodzi o ustalenie ojcostwa, to staje się ono skuteczne dopiero z chwilą uprawomocnienia się wyroku ustalającego ojcostwo. Do tego momentu w doktrynie prezentowano pogląd dopuszczający możliwość uznania ojcostwa przez innego mężczyznę, a powództwo o ustalenie powinno być oddalone przez sąd pierwszej lub drugiej instancji.

Przepisy dotyczące ustalenia ojcostwa pozamałżeńskiego w trybie pozasądowym mają doprowadzić do zgodności ojcostwa prawnego z genetycznym. Oparcie uznania na zgodności z „prawdą biologiczną” jest zgodne zarówno ze standardami międzynarodowymi jak i z potrzebami społecznymi². Przyjmuje się, że uznanie ojcostwa jest aktem wiedzy, przyznania faktu ojcostwa przez oboje rodziców, a nie czynnością prawną skutecznie kreującą stosunek rodzicielski także wtedy, gdy zain-

1 Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1166).

2 Podkreślał to wielokrotnie także SN stwierdzając, że w każdym wypadku, gdy uznający oświadcza, że nie jest ojcem uznanego przez niego dziecka, kierownik usc lub sąd opiekuńczy nie mogą przyjąć uznania dziecka, gdyby jednak przyjęli, dopuszczalne byłoby powództwo o ustalenie nieistnienia uznania, zob. orz. SN z dnia 2 października 1969 r., sygn. II CR 370/69, (OSP i KA 1970, nr 4, poz. 90 z omówieniem B. Dobrzańskiego); wyrok SN z dnia 13 listopada 1979 r., sygn. II CR 379/79, (OSNPG 1981, nr 1, poz. 1).

teresowane osoby wiedzą, iż dziecko nie pochodzi od uznającego. Realizacji zgodności z prawdą genetyczną sprzyja pierwszeństwo ustalenia ojcostwa wskutek uznania dziecka jako *nasciturusa* przed domniemaniem jego pochodzenia od męża matki, którym jest inny mężczyzna niż uznający (art. 75 § 1-2 k.r.o.). Ustawodawca wprowadził pojęcie uznanie ojcostwa w miejsce uznania dziecka³. Użycie nowej terminologii wiąże w sposób ścisły akt uznania z genetycznym pochodzeniem dziecka od danego mężczyzny. Uznanie ojcostwa należy do jednego z podstawowych, prawnych sposobów ustalenia pochodzenia dziecka od konkretnego mężczyzny, który poczuwa się do ojcostwa, na podstawie jego oświadczenia złożonego przed odpowiednim organem państwa. (w niektórych systemach prawnych także kobiety – matki). Pochodzenie naturalne jednej osoby od drugiej jest faktem biologicznym, któremu prawo nadaje znaczenie zdarzenia prawnego, od którego uzależnione są liczne skutki prawne⁴, jak w szczególności prawa (władza rodzicielska, możliwość dziedziczenia praw majątkowych) i obowiązki (obowiązek pieczy, obowiązek alimentacyjny). Uznanie ojcostwa ma charakter jednostronnego oświadczenia wiedzy zmierzającego do wywołania skutku prawnego w postaci nawiązania węzła prawnego rodzic – dziecko, zakładającego świadomość o fakcie pochodzenia biologicznego dziecka od konkretnego mężczyzny (świadomość ojcostwa). Dlatego też zakłada się, co do zasady, że wiedza sądu lub Kierownika USC o braku pochodzenia biologicznego dziecka od uznającego je mężczyzny, wyłącza do-

puszczalność uznania. Natomiast Kierownik usc. nie ma obowiązku przeprowadzania postępowania dowodowego w kierunku ustalenia rzeczywistego stanu rzeczy. Może więc zdarzyć się uznanie przez mężczyznę nie będącego jego biologicznym ojcem (za potwierdzeniem matki). Jednakże w takiej sytuacji klasyczną drogą postępowania powinien być tryb przysposobienia. Przyjmuje się, że oświadczenie o uznaniu dziecka ma charakter deklaracyjny. Na konstrukcję prawną uznania ojcostwa składają się: oświadczenie mężczyzny oraz potwierdzenie matki dziecka złożone jednocześnie albo w ciągu trzech miesięcy od daty oświadczenia mężczyzny, że ojcem dziecka jest ten mężczyzna. Zastąpiono więc dotychczasową czynność prawną uznania dziecka uznaniem ojcostwa jako przyznanie przez ojca, przed kierownikiem usc lub sądem opiekuńczym, przed konsulem za granicą, a w razie niebezpieczeństwa przed osobami wymienionymi w art. 74 § 1 k.r.o., faktu, że dziecko od niego pochodzi. Nie ulega więc wątpliwości, że uznanie ojcostwa musi być traktowane w tym zakresie jako „akt wiedzy” uznającego mężczyzny. Wydaje się słusznym przyjęcie założenia, że w sytuacjach typowych motywem działania mężczyzny uznającego swoje ojcostwo w drodze uznania jest jego związek genetyczny z dzieckiem. W toku prac legislacyjnych podkreślono celowość sformułowania przesłanek jego skuteczności na tyle, na ile jest to możliwe bez rutynowego sprawdzenia, czy występują więzi genetyczne – w maksymalnym jednak stopniu zapewniające ustalenie prawnego stosunku rodzicielskiego zgodnie z rzeczywistością. Słusznie zauważa K. Piasecki, że oświadczenie mężczyzny, że jest ojcem dziecka zawiera w sobie element woli *intentio* wraz z przyznaniem faktu rzeczywistego ojcostwa, co nie musi wiązać się z istnieniem ojcostwa biologicznego a ponadto nie jest przewidziana żadna procedura

o charakterze dowodowym, która mogłaby rozwiązać wątpliwości w tym zakresie⁵. Nie można wykluczyć *de lege lata*, że nadal będzie dochodziło do świadomego uznania ojcostwa przez mężczyznę w stosunku do dziecka, którego uznający nie jest biologicznym ojcem albo uznania ojcostwa przez mężczyznę będącego w głębokim acz mylnym przekonaniu o istnieniu więzi biologicznych choć w rzeczywistości więzi tych brak. Mężczyzna w takiej sytuacji może wytoczyć powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania na podstawie przyjęcia prostego założenia, że dziecko od niego nie pochodzi a nie jak dotychczas żądać unieważnienia uznania z powodu wady swego oświadczenia woli, mimo że mógł pozostawać w błędzie co do rzeczywistego stanu rzeczy. Przyjęcie uznania ojcostwa za akt wiedzy pociąga za sobą logiczną konsekwencję zmiany przepisów odnoszących się do unieważnienia uznania również w stosunku do osób współuczestniczących w czynnościach koniecznych do uznania ojcostwa. Zmianie uległ dotychczas obowiązujący przepis art. 77 § 1-3 k.r.o. w brzmieniu sprzed nowelizacji, w którym do uznania dziecka zarówno poczętego, małoletniego jak i pełnoletniego potrzebna była zgoda matki dziecka. Obecnie przesłanką konieczną prawnej doniosłości uznania ojcostwa jest potwierdzenie przez matkę dziecka pochodzenia dziecka od mężczyzny uznającego ojcostwo. Zasadniczo stanowisko matki stanowi jedyną weryfikację uznania ojcostwa, nie może być uważane obecnie za „zgodę” na uznanie. Niemniej jednak dla zapewnienia szczególnej kontroli istnienia wskazanych przesłanek dopuszczalności złożenia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa w wypadku osób, które nie osiągnęły pełnoletności albo zostały częściowo ubezwłasnowolnione – oświadczenia te mogą być złożone

3 Przyjmowano w literaturze przedmiotu, że uznanie dziecka zawierał w sobie zarówno elementy woli, jak i przyznanie faktu, było więc traktowane jako akt woli, i akt wiedzy świadomie powziętej a wyrażonej w celu wywołania określonego skutku, tj. ustalenia ojcostwa.

4 J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, wyd. 4, Warszawa 2000., s. 240.

5 Tenże *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. K. Piaseckiego, Warszawa 2009, s. 686.

tylko przed sądem opiekuńczym. Zgodnie z art. 75 § 1 k.r.o. w dalszym ciągu jest możliwe uznanie dziecka już poczętego. Dodany w art. 75 k.r.o. przepis § 2 rozstrzyga wątpliwą do-tychczas kwestię ustalenia ojcostwa dziecka uznanego w okresie jego ży-cia płodowego, przed zawarciem małżeństwa przez ciężarną matkę z innym mężczyzną niż ten, który dokonał uznania. Obecnie występuje bowiem w takiej sytuacji „zbieg” uznania dziecka z domniemaniem pochodzenia dziecka od męża matki. Przyjęcie założenia, że uznania oj-costwa może dokonać tylko taki męż-czyzna, od którego dziecko pochodzi, przesądziło, że decydujące dla usta-lenia stanu cywilnego dziecka jest jego uznanie przed urodzeniem, nie zaś domniemanie pochodzenia od męża matki. Uznanie ojcostwa nie może obecnie nastąpić po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności⁶. Przepis ten realizuje ogólne założenie, że po osiągnięciu przez dziecko pełnolet-ności tylko ono oraz prokurator na podstawie art. 86 k.r.o. powinno de-cydować, czy chce ustalenia swego pochodzenia. Przepis ten zachowuje materialnoprawną podstawę po-wództw prokuratora, których celem jest doprowadzenie do ustalenia sta-nu cywilnego zgodnie z „prawdą ge-netyczną”, z zastrzeżeniem jednak braku legitymacji do wzruszenia stanu cywilnego dziecka po jego śmierci, które nie dotyczy ustalenia bezskuteczności uznania ojcostwa dokonanego po śmierci dziecka. Nie uważam za uzasadnione wprowadze-nie zakazu uznania ojcostwa po osiągnięciu przez dziecko pełnolet-ności. Jeżeli jednak dziecko zmarło przed osiągnięciem pełnoletności, uznanie ojcostwa może nastąpić w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym mężczyzna składający oświadczenie o uznaniu dowiedział się o śmierci dziecka, nie później jednak niż do dnia, w którym dziec-ko osiągnęłoby pełnoletność⁷. W art.

77 § 1 k.r.o. przyjęto założenie, że uznanie może nastąpić wyłącznie wskutek osobistego działania męż-czyzny, od którego dziecko pochodzi. Skoro uznanie jest stwierdzeniem faktu, może być dokonane tylko oso-biście przez osoby (tj. ojca i matkę), które mają wiedzę na jego temat. Zdaniem projektodawców konieczne jest również „osiągnięcie pewnego stopnia dojrzałości intelektualnej i społecznej gwarantującej zdolność rozumienia znaczenia uznania oj-costwa jako instytucji o określonych, doniosłych skutkach prawnych”⁸. Przyjęto więc w przepisie art. 77 § 1 k.r.o. cezurę ukończenia szesnastego roku życia jako przesłankę konieczną do złożenia oświadczenia o uznaniu ojcostwa (art. 77 § 1 k.r.o.). Niejako uzupełnieniem tego przepisu jest art. 453¹ k.p.c., w którym przewiduje się dla każdego z rodziców dziecka, któ-ry ukończył szesnaście lat i mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, zdolność procesową do żądania ustalenia przez sąd ojcostwa. Skutkuje to możliwością samodzielnego wniesienia pozwu o ustalenie ojcostwa. Uznać ojcostwo jest zdolna osoba ubezwłasnowolniona częściowo, gdyż zdaniem ustawodawcy po-siada ona wystarczające rozeznanie dla powzięcia przeświadczenia co do pochodzenia od rodziców dziecka, którego ojcostwo ma zostać ustalone wskutek uznania. Skoro przyjmujemy, że uznanie jest aktem „wiedzy”, tj. przyznaniem i potwierdzeniem ojcostwa, to co do istoty nie jest waż-ne, czy matce dziecka przysługuje władza rodzicielska nad nim czy nie. W trakcie prac legislacyjnych często powoływano się, że legitymacja czyn-na matki do żądania ustalenia oj-costwa przez sąd nie zależy od tego, czy matce przysługuje władza rodziciel-ska nad jej małoletnim dzieckiem. Nie mają natomiast uprawnienia do złożenia oświadczeń przyznających i potwierdzających ojcostwo rodzice

dziecka, którzy zostali całkowicie ubezwłasnowolnieni lub zachodzą podstawy do takiego ubezwłasnowol-nienia, gdyż słusznie podniesiono, że takie osoby nie są w stanie należycie chronić własnych interesów, a doko-nywana przez nie ocena stanu fak-tycznego (także odnośnie do pocho-dzenia dziecka) mogłaby być mylna. Zmiana koncepcji w zakresie ustale-nia pochodzenia dziecka w drodze uznania spowodowała przyjęcie od-miennych od dotychczasowych kry-teriów oceny zdolności do uznania i wpływu na jego skuteczność przed-stawicieli ustawowych uznającego. Zerwano z dotychczasowym uzależ-nieniem skuteczności uznania od zgody przedstawiciela ustawowego uznającego ponieważ istnieje groźba, że będzie on kierował się bardziej własnym interesem niż dobrem swo-jego syna i jego dziecka. Kodeks ro-dzinny i opiekuńczy nie normuje odrębnie przyczyn nieważności bez-względnej uznania, która sprawia, że uznanie nie może wywołać żadnych skutków prawnych i uważa się je za niebyłe. Takie przyczyny wynikają z ogólnych przepisów normujących przesłanki ważności czynności praw-nych lub przesłanki dopuszczalności uznania ojcostwa. Do takich przy-czyn należy zaliczyć m.in. brak ko-niecznej formy uznania, brak zdol-ności do czynności prawnych uzna-jącego, domniemania pochodzenia dziecka z małżeństwa, ustalone ojco-stwo innego mężczyzny itp. Uznanie jest bezskuteczne *ex lege* w przypad-ku braku jednej z koniecznych prze-słanek powstania stosunku prawnego między uznającym a uznanym. Przy-jęcie obecnie konstrukcji uznania ojcostwa jako oświadczenia wiedzy komplikuje sprawę skutków praw-nych złożenia oświadczenia o uzna-niu przez mężczyznę znajdującego się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli a przecież akt wie-dzy dotyczy nie bezwzględnej pew-ności biologicznej ojcostwa (która jest trudna do wykazania), lecz do-mniemania ojcostwa związanego

6 Art. 76. § 1 k.r.o.

7 Art. 76. § 2 k.r.o.

8 Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1166).

z określoną okolicznością tj. obcowaniem z matką dziecka w okresie koncepcyjnym⁹. I tak zdaniem Sądu Najwyższego uznanie dziecka zawiera wadę oświadczenia woli (art. 80 § 1 k.r.o.), jeżeli mężczyzna, uznając dziecko, był mylnie przekonany o tym, że urodziło się ono przedwcześnie, a po dokonaniu uznania dowiedział się, że dziecko urodziło się donoszone, co oznacza, że data poczęcia dziecka przypada na okres, w którym nie utrzymywał z matką dziecka stosunków cielesnych¹⁰. Nie można wykluczyć przecież sytuacji posłużenia się przez matkę dziecka groźbą samobójstwa w celu wymuszenia złożenia określonego oświadczenia o uznaniu ojcostwa; co stanowi groźbę bezprawną w rozumieniu art. 87 k.c. Czy więc właściwym jest pozostawienie jedynie możliwości żądania bezskuteczności uznania jedynie na podstawie twierdzenia, że dziecko od niego nie pochodzi. Możemy przyjąć za takie rozwiązanie jest konsekwencją potraktowania uznania ojcostwa jedynie w aspekcie aktu wiedzy, a to pociąga za sobą twierdzenie, że uznać może tylko ojciec biologiczny uznawanego dziecka¹¹. Za tym prze-

mawia wykładnia językowa m.in. art. 72 § 1, 73 § 1, 74 § 1, 79 i art. 81 § 1 k.r.o. Natomiast przepisy m.in. art. 68, 80 i częściowo art. 81 § 2 k.r.o. (dotyczące możliwości żądania zaprzeczenia ojcostwa czy ubezskutecznienia uznania dziecka) podważają

wa nieważności uznania. W unormowaniach tych prawda „biologiczna” nie jest decydująca w niektórych sytuacjach ze względu na dobro osoby uznanej i interes społeczny.

Konsekwencją traktowania uznania jako aktu wiedzy jest możliwość pozbawienia jego skuteczności tylko z jednej przyczyny, tj. braku związku genetycznego pomiędzy uznającym ojcostwo mężczyzną a dzieckiem. Legitymowanym czynnie do wytoczenia powództwa o ustalenie bezskuteczności uznania jest 1) mężczyzna, który uznał ojcostwo¹², 2) dziecko¹³, 3) matka, która mylnie uważała, że ojcem dziecka jest mężczyzna, który uznał ojcostwo, 4) prokurator. Mężczyzna może wytoczyć powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się, że dziecko od niego nie pochodzi. Termin sześciomiesięczny do wytoczenia tego powództwa przysługuje także matce oraz z żądaniem tym dziecko może wystąpić po



9 Zob. np. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasady prawnej z dnia 6 października 1969 r., III CZP 25/69, OSNCP 1970, nr 5, poz. 75, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1968 r., II CR 164/68, (OSNCP 1969, nr 3, poz. 55).

10 Zob. wyrok SN z dnia 15 sierpnia 1967 r., II CR 152/67, (OSNCP 1968, nr 4, poz. 69; NP 1968, nr 11, s. 1677) z omówieniem A. Szpunara i W. Wanatowskiej; NP 1971, nr 4, s. 594 z omówieniem B. Dobrzańskiego.

11 Zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 18 sierpnia 1999 r., II CKN 321/99, (OSNC 2000, nr 3, poz. 49). Przytoczony wyrok dotyczył następującej sytuacji: Obywatel szwedzki, chcąc uniknąć kłopotliwej procedury przysposobienia, nie będąc ojcem biologicznym, uznał

ten wniosek. Sama zresztą okoliczność, że mężczyzna, który uznał ojcostwo, nie jest biologicznym ojcem dziecka, nie powoduje z samego pra-

dziecko za zgodą matki. Prokurator wytoczył powództwo o unieważnienie uznania. Sąd pierwszej instancji powództwo uwzględnił przyjmując, że uznanie jest bezwzględnie nieważne (art. 58 k.c.), albowiem nastąpiło z obojętności przepisów o przysposobieniu. Sąd apelacyjny oddalił apelację pozwanego, przyjmując, że uznanie nastąpiło sprzecznie z przepisami dotyczącymi tej czynności prawnej; przyjął, że uznanie dziecka było czynnością niedopuszczalną w świetle art. 72 k.r.o., ale nie bezwzględnie nieważną w rozumieniu art. 58 k.c., ponieważ zamierzony cel uznania (uzyskanie statusu prawnego ojca) nie jest zakazany przez ustawę. Sąd Najwyższy oddalił kasację pozwanego i podzielił w zasadzie pogląd Sądu Apelacyjnego.

dojściu do pełnoletności, nie później jednak niż w ciągu trzech lat od jej osiągnięcia. Po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności powództwo o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa nie może być wytoczone ani przez matkę dziecka, ani przez mężczyznę, który uznał ojcostwo (art. (80 k.r.o.). W pierwszym rzędzie do przyjęcia oświadczeń o uznaniu ojcostwa powołany jest kierownik usc. Kierownicy usc przyjmują oświadczenia o uznaniu osób pełnoletnich a także osób, które ukończyły szesnaście lat i mają pełną zdolność do czynności prawnych

12 Art. 78 § 1 k.r.o.

13 Art. 81 § 1 k.r.o.

przez zawarcie małżeństwa¹⁴. Nie jest on jedynie biernym odbiorcą oświadczeń składających się na uznanie ojcostwa, ponieważ ocenia dopuszczalność uznania. Kierownik usc odmawia przyjęcia oświadczenia o uznaniu ojcostwa, gdy uznanie jest niedopuszczalne albo powziął wątpliwość co do pochodzenia dziecka. Niedopuszczalność taka może mieć miejsce np. wówczas, gdy dziecko osiągnęło pełnoletność lub gdy toczy się sprawa o ustalenie ojcostwa a także gdy osoby, których oświadczenia do uznania są konieczne, nie mają ukończonych 16 lat oraz gdy jest podstawa do ich całkowitego ubezwłasnowolnienia. Przesłanka np. wieku jest stosunkowo łatwa do weryfikacji, natomiast inne mogą sprawić trudności. Bo w jaki sposób należy ustalić, czy toczy się postępowanie o ustalenie ojcostwa? W tym przypadku kierownik usc poprzestaje na zapewnieniach osób składających oświadczenia, że nie mają wiedzy o wszczętym i toczącym się postępowaniu sądowym o ustalenie ojcostwa. Trudności może też sprawić kierownikowi usc ocena co do stanu rozwoju albo zdrowia psychicznego składających oświadczenia – chodzi bowiem o zweryfikowanie istnienia podstaw do ubezwłasnowolnienia całkowitego¹⁵. Chodzi o to, aby przy przyjęciu oświadczeń kierownik usc upewnił się, czy osoby zamierzające złożyć oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa są w stanie i czy zrozumiały, że ich oświadczenia stanowią stwierdzenie faktu ojcostwa, który stanowi przesłankę konieczną dla uznania, a gdy powźmie wątpliwości co do pochodzenia dziecka od mężczyzny, ma obowiązek odmowy przyjęcia oświadczeń¹⁶. Wystarczy wątpliwość wynikająca np. z wiedzy o pewnych zdarzeniach czy okolicz-

14 Zob. art. 10 § 2 k.c. w zw. z art. 11 k.c.

15 Por. art. 77 §1 k.r.o.

16 Zob. art. 73 § 3 k.r.o. Jeżeli kierownik usc odmawia przyjęcia oświadczeń, powinien to uczynić w formie pisemnej z jednoczesnym podaniem przyczyny odmowy wraz z uzasadnieniem.

nościach. Mogą one wynikać np. z porównania daty urodzenia mężczyzny uznającego z datą urodzenia dziecka. Szczególnie powinien zwrócić uwagę, czy nie dochodzi do uznania ojcostwa mężczyzny w żaden sposób niezwiązane z matką dziecka. Chodzi tutaj o wyeliminowanie uznań osób o orientacji homoseksualnej chcących w ten sposób wejść w ogół praw rodzicielskich przysługujących rodzicom naturalnym. Kierownik usc powinien dbać także o to, aby nie dochodziło do tzw. uznań niewłaściwych podjętych w złej wierze. Można zadać pytanie, czy kierownik usc może we własnym zakresie przeprowadzić postępowanie wyjaśniające w oparciu np. o przepis art. 22 p.a.s.c. celem wyeliminowania wątpliwości, jakie nasunęły mu się w toku postępowania. Wydaje się, że z uwagi na treść art. 73 § 3 k.r.o. przez posłużenie się sformułowaniem „odmawia”, a nie „może odmówić”, uzasadnionym jest przekonanie o braku podstawy prawnej do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w tym zakresie. Podsumowując wątpliwość jest podstawą odmowy przyjęcia przedmiotowych oświadczeń a nie prowadzenia postępowania wyjaśniającego. Istotnym obowiązkiem nałożonym na kierowników usc. jest wyjaśnienie osobom zamierzającym złożyć oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa, istoty uznania z powołaniem się na przepisy regulujące: obowiązki i prawa wynikające z uznania, nazwisko dziecka oraz wyjaśnienia różnicy pomiędzy uznaniem ojcostwa a przysposobieniem dziecka¹⁷. Wymaga to od kierowników usc. dobrej znajomości przepisów prawa rodzinnego.

Uznanie ojcostwa może nastąpić także przed sądem opiekuńczym, właściwym według przepisów ogólnych¹⁸, jeżeli uznanie nastąpi z pominięciem tych przepisów sąd opiekuńczy zawiadamia właściwy sąd¹⁹, a za granicą również przed polskim konsulem lub

17 Zob. art. 73 § 2 k.r.o.

18 Zob. art. 73 § 4 k.r.o.

19 Zob. art. 581 § 1 k.p.c.

osobą wyznaczoną do wykonywania funkcji konsula, jeżeli uznanie dotyczy dziecka, którego oboje rodzice albo jedno z nich są obywatelami polskimi²⁰. Przed sądem opiekuńczym jako wyłącznym organem państwowym można złożyć oświadczenia o uznaniu ojcostwa w dwóch przypadkach: 1) jeżeli oświadczenia te chce złożyć osoba, która ukończyła szesnaście lat i nie istnieją podstawy do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, jeżeli osoba uznająca nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych²¹ oraz 2) jeżeli kierownik usc odmówił przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa²². Nie przewidziano żadnego środka zaskarżenia, jeżeli organ uprawniony odmawia przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania. Jeżeli jednak przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania odmówił zainteresowanym kierownik usc, to mogą oni złożyć oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa przed sądem opiekuńczym. W tym ostatnim przypadku właściwym jest sąd opiekuńczy właściwy ze względu na siedzibę urzędu stanu cywilnego, którego kierownik usc odmówił przyjęcia tych oświadczeń²³. Także odmowa przyjęcia oświadczeń przez sąd opiekuńczy nie

20 Zob. art. 73 § 4 k.r.o. Uznanie dziecka za granicą podlega prawu państwa, którego jest obywatelem w chwili uznania (art. 19 § 2 prawa prywatnego międzynarodowego). Ważność uznania w prawie polskim podlega ocenie unormowań zawartych m.in. w art. 77, 78 i 79 k.r.o.

21 Zob. art. 77 § 2 k.r.o.

22 W razie odmowy przez kierownika urzędu stanu cywilnego odebrania oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa sąd opiekuńczy dokonuje kontroli zasadności stanowiska kierownika USC. Takie rozwiązanie, mimo że następujące w specyficznej formie, niemającej charakteru „odwołania” w ścisłym znaczeniu tego pojęcia, jest zbliżone do rozwiązania zawartego w art. 7 ust. 2 p.a.s.c. Ostatecznie nie przejęto w przypadku odmowy przyjęcia oświadczeń koniecznych do uznania ojcostwa rozwiązania zawartego w powołanym art. 7 p.a.s.c., ponieważ odmowa wraz z uzasadnieniem powinna nastąpić najszybciej, jak to jest możliwe, bez zbędnej zwłoki z uwagi na dobro dziecka.

23 Zob. art. 581 § 2 k.p.c.

zamyka drogi do ustalenia ojcostwa, gdyż zarówno matka dziecka, jak i domniemany ojciec mogą wszcząć proces o ustalenie ojcostwa. W sytuacjach nagłych w razie niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio życiu matki dziecka lub mężczyzny, od którego dziecko pochodzi, oświadczenie konieczne do uznania ojcostwa może zostać zaprotokołowane przez notariusza albo złożone do protokołu wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy²⁴. Wydaje się, że przepisy umożliwiające przyjęcie oświadczeń o uznaniu przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), a tym bardziej starosty czy marszałka województwa lub sekretarza powiatu albo gminy rażą sztucznością, a doświadczenie wskazuje, że będą przepisami martwymi, chociażby z uwagi na brak podstawowej wiedzy tych podmiotów w zakresie regulacji prawnej objętej k.r.o. Projekt nakłada na podmioty, które przyjęły oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa, obowiązek udokumentowania we wskazanej formie, będzie to odpowiednio - akt notarialny lub protokół i niezwłocznego ich przesłania do usc. Dodatkowo przepis art. 74 § 1 k.r.o. nakłada na te podmioty obowiązek odpowiedniego stosowania art. art. 73 § 1-3 k.r.o. czyli znajomości przepisów k.r.o. Jestem przekonany, że wielu wójtów, starostów, marszałków województwa nie ma nawet wiedzy o tym, że k.r.o. daje im takie uprawnienia.

Co prawda poza tematem opracowania pozostaje kwestia pochodzenia dziecka na forum prawa kościelnego warto jednak niejako na marginesie wspomnieć, że porządek prawny Kościoła łacińskiego w odniesieniu do pochodzenia dziecka jest „szczątkowy”. W zakresie pochodzenia dziecka Kościół wprost nie kanonizuje ustaw prawa państwowego, bowiem wprowadza własne normy niemniej jednak zawężone są one do

paru kanonów regulujących m.in. miejsce pochodzenia²⁵, prawości bądź nieprawości pochodzenia²⁶. Praktycznie jednak niemal całkowicie uznaje normy prawa świeckiego traktując je jako *fons exemplaris* bądź *fons materialis* ustawodawstwa własnego, co znajduje swój wyraz chociażby przy ustalaniu statusu kanonicznego osoby w Kościele np. podstawą sporządzenia aktu chrztu dziecka jest dokument z usc stwierdzający taki fakt. reguluje samodzielnie kwestie ojcostwa. Ojcem zatem w myśl przepisu kan. 1138 § 1. jest ten, na którego wskazuje prawny związek małżeński, chyba że przy pomocy niezbitych argumentów udowodni się coś innego²⁷. W praktyce wygląda to w ten sposób, że owymi „niezbitymi argumentami” są rozstrzygnięcia sądów świeckich, co nie znaczy, że sądy kościelne nie mogą własną powagą tych spraw rozstrzygać. Jednakże wtedy skutki pozostaną tylko na forum kościelnym a osoba na forum cywilnym będzie miała inny status prawny, aniżeli na forum kościelnym. Poza tym ustawodawca Kościelny ustalając miejsce pochodzenia dziecka kierują się zasadą, że miejscem pochodzenia dziecka jest to, w którym rodzice w chwili urodzenia dziecka posiadali stałe zamieszkanie. W sytuacji braku zamieszkania stałego, prawo kościelne odwołuje się do zamieszkania czasowego. Dziecko tułaczy – osób, które nie mają ani

zamieszkania stałego, ani czasowego – ma miejsce swego pochodzenia to, w którym się urodziło. W sytuacji kiedy ma się do czynienia z dzieckiem porzuconym, jako miejsce pochodzenia uznaje się miejsce jego znalezienia. Za dzieci prawego pochodzenia uważa się te dzieci, które urodziły się z małżeństwa ważnego lub mniemanego. Różnica pomiędzy małżeństwem ważnym a mniemanym polega na tym, że małżeństwo mniemane w rozumieniu prawa to takie, które uchodzi za ważne, chociaż obiektywnie jest nieważne, np. z powodu występowania przeszkody małżeńskiej w chwili zawierania małżeństwa, braku formy kanonicznej czy wady wyrażanej zgody małżeńskiej. Podsumowując należy podkreślić, że ostatnia nowelizacja k.r.o. jest jedną z najobszerniejszych i najistotniejszych nowelizacji k.r.o. W wyniku nowelizacji wprowadzono do k.r.o. m.in. przepisy o ustaleniu i zaprzeczeniu macierzyństwa, nowe rozwiązanie w zakresie pozamałżeńskiego, dokonano także korekty rozwiązań dotyczących ustalania i zaprzeczania małżeńskiego pochodzenia dziecka nie zmieniając jednak istoty obowiązującej regulacji. Nie przewidziano natomiast zmian stanu prawnego odnośnie sądowego ustalenia ojcostwa, a w szczególności pozostano przy koncepcji domniemania, którego podstawą jest obcowanie mężczyzny wskazanego jako ojciec z matką dziecka w tzw. ustawowym okresie koncepcyjnym.

Niniejsze opracowanie nie wyczerpuje problemów związanych z tą regulacją a budzących wątpliwości. Z pewnością w literaturze prawniczej instytucja ustalenia rodzicielstwa będzie niejednokrotnie poruszana i dyskutowana ale nie zmienia to faktu, że to kierownicy usc stają przed problemami wymagającymi od nich szybkich decyzji i to od nich wymagamy dokonania właściwej rejestracji przed nimi zgłaszanych do wpisu zdarzeń z zakresu stanu cywilnego.

Piotr Kasprzyk

25 CIC, c. 101 § 1. *Locus originis filii, etiam neophyti, est ille in quo cum filius natus est, domicilium, aut, eo deficiente, quasi-domicilium habuerunt parentes vel, si parentes non habuerint idem domicilium vel quasi-domicilium, mater.* § 2. *Si agatur de filio vagorum, locus originis est ipsemet natiuitatis locus; si de exposito, est locus in quo inventus est.*

26 CIC, c. 1137 *Legitimi sunt filii concepti aut nati ex matrimonio valido vel putativo.* CIC, c. 1138 § 1. *Pater is est, quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.* § 2. *Legitimi praesumuntur filii, qui nati sunt saltem post dies 180 a die celebrati matrimonii, vel infra dies 300 a die dissolutae vitae coniugalitatis.*

27 CIC, c. 1138 § 1. *Pater is est, quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.*

24 Zob. art. 74 § 1 k.r.o.



■ Małgorzata Bresler

Szkolenie wśród kwitnących magnolii

Dzień dobry Państwu, tu Wasz niezawodny sprawozdawca! Śmieję się do Państwa tym wstępem, bo sama ze zdumieniem skonstatowałam, że ostatnie parę lat wędruję na łamy Biuletynu z opowieściami o kolejnych imprezach organizowanych przez Stowarzyszenie. Zapewniam, że nie biorę udziału we wszystkich, ale te, w których uczestniczę okazują się być tak wartościowe, że czuję się zmuszona podzielić z Państwem moimi wrażeniami.

Tak jest i tym razem, co przyznaję z tym większą satysfakcją, że 10, 11 i 12 maja br. w Rogowie koło Brzeziny odbyło się szkolenie dla pracowników i kierowników urzędów stanu cywilnego organizowane przez mój macierzysty oddział terenowy, tj. Oddział Łódzki Stowarzyszenia, a zatem w głównej mierze przez Panią Anetę Papis – Prezesa Oddziału, a zarazem Wiceprezesa Zarządu Głównego Stowarzyszenia i Kierownika USC Łódź-Centrum w jednej osobie. Oczywiście ani zasięg przedsięwzięcia ani jego treść ani organizacja nie byłyby takie, jakie były, gdyby nie patronat Wojewody Łódzkiego, za którym służyła współpraca Dyrektora Wydziału Spraw Obywatelskich i Migracji Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego – Pana Jacka Winiarskiego i naszego organu nadzoru w osobach Pani Kierownik – Iwony Kozłowskiej, Pań Iwony Fabiszewskiej, Ewy Alex oraz Magdaleny Kędziory, Lucyny Kosmulskiej i Moniki Panasiuk. Program szkolenia i tak wysoki patronat ściągnął do Rogowa przeszło 120 kierowników i pracowników USC z województwa łódzkiego. Tak zupełnie mimochodem dodam, że jak okiem sięgnąć w auli były same kobiety. Uczestników szkolenia męskiego rodzaju naliczyłam może dziesięciu.

Dni naszego spotkania były chyba jedynymi suchymi i ciepłymi dniami maja. Jako że gościliśmy w ośrodku



Szkolenie SUSC Oddziału Łódzkiego w Rogowie

szkoleniowym przy SGGW w Rogowie, która jest właścicielem przepięknego, rozległego arboretum, dobra aura i szczególnie pora pozwalały w wolnych chwilach spacerować wśród kwitnących magnolii, azalii, rododendronów i wszelkich drzew owocowych. Takiego ukwiecenia nie widziałam dawno, choć chwałę się tym, że pod oknami pokoju, w którym pracuję, rośnie najstarsza w Łodzi, zawsze pięknie kwitnąca, ponad stuletnia magnolia.

Kto uważałby jednak, że wobec tego na szkoleniu było romantycznie, nie ma w ogóle racji. Zaczęliśmy bowiem od podsumowania wyników kontroli przeprowadzonych w naszych urzędach w roku ubiegłym. Choć na początku dreszcze grozy przebiegały przez salę, okazało się wnet, że nie jest tak strasznie, bo Panie inspektor omawiały uchybienia delikatnie, z wielką troską o dobro publiczne, jakim są akta stanu cywilnego, życzliwie i ogłędnie. Ale też znowuż nie było tych błędów tak wiele...

Dalsza część dnia należała do Kierownika USC Łódź-Centrum – jako wykładowcy. Pani Aneta Papis przeprowadziła nas przez meandry umiejscawiania zdarzeń zagranicznych w polskich

księgach stanu cywilnego. Opowiedziała o sprawach zasadniczych, jak pojęcie strony czy podstawy prawne dokonania umiejscowienia w polskich księgach zdarzeń stanu cywilnego mających miejsce za granicą. Przy tej okazji wskazała użyteczność przepisu, z którego - wydawałoby się – nigdy nie skorzystamy, a mianowicie art. 72 ustawy Prawo o asc. Po katastrofie w Smoleńsku był on podstawą sporządzania aktów zgonów jej ofiar. Zwróciła też uwagę na problem uzupełniania nazwisk małżonków - cudzoziemców w transkrybowanym akcie małżeństwa.

Krótki wtorkowy poranny wykład znów prowadził nasz organ nadzoru. Wśród kilku kwestii stanowiących problem dla kierowników usc, które zostały poruszone, warto wskazać na problem tzw. „ślubów poza lokalem”. Dopóki nie wejdzie w życie planowana nowelizacja Prawa o aktach stanu cywilnego (oby nie ograniczyła się ona wyłącznie do uregulowania tej kwestii!), jest to problem i wyłączna decyzja kierownika usc. Nie ma takiej możliwości, by zgodę na zawarcie związku małżeńskiego poza lokalem usc udzielał kierownikowi organ nadzoru, bądź by zainteresowani pielgrzymo-

wali w tej sprawie do wydziałów spraw obywatelskich urzędów wojewódzkich. Niestety, trzeba samemu ważyć argumenty i baczyć na godność miejsca i chwili!

Następny wykład poprowadziła z wielką werwą i wdziękiem Sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi Pani Jolanta Borkowska. Mówiła o uznawaniu orzeczeń sądów zagranicznych w sprawach rodzinnych oraz o wpisywaniu wzmianek dodatkowych i przypisków na podstawie dokumentu pochodzącego od organu państwa obcego w świetle Rozporządzenia Rady Europy, umów dwustronnych oraz znowelizowanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Zauważyła, że kwestia uznawania orzeczeń sądów zagranicznych jest idealna dla prostego programu komputerowego. Wystarczy, aby porządny informatyk-programista napisał program, dzięki któremu po wprowadzeniu państwa oraz daty wydania orzeczenia rozwodowego wyskakiwałaby podstawa prawna rozstrzygnięcia. (Czy informatycy „Techniki” czytają może Biuletyn?). Zapewne nie jest to takie proste, skoro było przedmiotem trzygodzinnego wykładu, ale zapewne w znakomitej większości przypadków taki program pięknie by zadziałał.

Po obiedzie, z niemniejszym wdziękiem, a może nawet większą werwą, Pani Barbara Przytuła-Chrostek, sędzia-

wizytator Sądu Okręgowego w Łodzi, omówiła zmiany w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz w Prawie o aktach stanu cywilnego. Pani sędzia stwierdziła, iż celem ustawodawcy było oparcie pochodzenia dziecka o zasadę prawdy genetycznej. Ze wszech miar słuszne jest zatem aby oświadczenie o uznaniu ojcostwa składał mężczyzna, od którego dziecko pochodzi, który w procesie o ustalenie ojcostwa mógłby być pozwany (bądź powodem). Aby zatem wyeliminować zdarzające się przypadki, w których jeden mężczyzna wszczyna w sądzie sprawę o ustalenie ojcostwa, a inny w tym czasie składa w usc oświadczenie o uznaniu, zawarte zostało porozumienie z sędziami sądów rodzinnych, na skutek którego o wpłynięciu do sądu sprawy o ustalenie pochodzenia dziecka powiadomiane będą usc miejsca sporządzenia aktu urodzenia. (Szerzej na temat wykładu Pani Sędzi Barbary Przytuły-Chrostek – w jej własnym podsumowaniu poniżej).

Trzeba przyznać, że we wtorek pracowaliśmy solidnie i wykładowcy, i my - słuchacze. Nic dziwnego zatem, że koniec zajęć przywitano z radością tym większą, że kolację tego dnia miało zastąpić ognisko i frykasy zwykle przy okazji ogniska serwowane. Przy ogniu dobrze jest trochę potupać, co czyniliśmy, a to w kółeczku, a to wężykiem, bo kilku

panom, choć nie schodzili z parkietu, nie udało się „obtańczyć” wszystkich koleżanek. Wieczór był ciepły, gwiazdzisty, towarzystwo wyśmienite, muzyka skoczna, a jedzenie dobre i obfite, więc czegoż chcieć więcej?

Nazajutrz stawiliśmy się w pełnym składzie na wykładzie Pani Kierownik Iwony Kozłowskiej, która omawiając postępowanie administracyjne w sprawach o zmianę imienia i nazwiska wskazała na szereg najczęściej zdarzających się nam uchybień. Podkreśliła konieczność precyzyjnego ustalenia żądania strony. Prosiła o przeprowadzanie starannego postępowania wyjaśniającego i pisanie uzasadnień decyzji, także w przypadku tych pozytywnych.

Nieco później trzeba było się już rozstać... Jak zawsze, żegnaliśmy się ze sobą ze smutkiem i na pewno dużo cieplej niż niekiedy z własną rodziną. Obiecaliśmy sobie kontakty telefoniczne i spotkania przy pierwszej nadarzącej się okazji. Obecne tempo życia jest jednak takie, że ta najbliższa okazja, to będzie pewno następne szkolenie. Wobec tego uniżenie proszę Organizatora o rychłe podjęcie stosownych kroków!

Małgorzata Bresler

**Z-ca Kierownika Urzędu Stanu
Cywilnego Łódź-Górna**

Zmiany w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz w prawie o aktach stanu cywilnego.

Autorskie podsumowanie wykładu na szkoleniu w Rogowie pani Sędzi Barbary Przytuły-Chrostek

Nowelizacje kro wprowadzone ustawą z dnia 6 listopada 2008 roku (Dz. U. Nr 220 poz.1431) dokonały istotnych zmian w zakresie stosunków pomiędzy rodzicami i dziećmi. W celu utrzymania wewnętrznej spójności unormowań prawnych zakresem nowelizacji objęte zostały obszary odnoszące się do pochodzenia dziecka, władzy rodzicielskiej, kontaktów z rodzicami oraz stosunków alimentacyjnych.

Zmiany te rzutowały bezpośrednio na zmiany w prawach o aktach stanu cywilnego.

Wprowadzając zmianę art.72 par.1 k.r.o. poprzez uznanie ojcostwa ustawodawca wprowadził zasadę prawdy genetycznej. Prawidłowa wykładnia art.72 par.2 k.r.o. prowadzi do wniosku, że celem ustawodawcy było wyeliminowanie uznania ojcostwa przez mężczyznę niewystępującego w procesie o ustalenie ojcostwa po stronie powoda czy pozwanego. Wykładania przepisu wskazuje, że dotyczy on wyłącznie niedopuszczalności uznania przez innego mężczyznę niż występującego w procesie.

Konieczne jest, w wypadku wpłynięcia do sądu sprawy o ustalenie pochodzenia dziecka, zawiadomienie przez sąd urzędu stanu cywilnego, w którym sporządzono akt urodzenia dziecka w celu zapobieżenia przyjęcia w dowolnym usc oświadczenia o uznaniu ojcostwa złożonego przez innego mężczyznę. Z kolei w wypadku stawienia się stron w urzędzie stanu cywilnego celem złożenia oświadczenia o uznaniu ojcostwa, kierownik usc. przed przyjęciem oświadczenia winien uzyskać informację z urzędu stanu cywilnego, w którym sporządzono akt, czy toczy się stosowne postępowanie przed sądem.

Obowiązek taki dla kierowników usc. można wywieść z art.73 par.3 k.r.o. stanowiącym, że Kierownik USC odmawia przyjęcia oświadczeń, jeżeli uznanie jest niedopuszczalne.

W przypadku współistnienia wyroku ustalającego ojcostwo innego mężczyzny i uznania ojcostwa mimo istnienia przeszkody w postaci wyroku ustalającego, czynność uznania ojcostwa jest nieważna i nie rodzi żadnych skutków prawnych.

W przypadku sądowego ustalenia ojcostwa, dotyczącego dziecka, którego ojcostwo zostało wcześniej ustalone, późniejsze ustalenie wyrokiem sądu nie jest wprawdzie nieważne, jednak nie wywiera skutków prawnych dopóki pierwsze „z uznania” nie zostanie we właściwy sposób obalone. Do tego czasu nie można w akcie urodzenia dziecka czynić wzmianki o sądowym ustaleniu ojcostwa, a dziecko na podstawie takiego wyroku nie może dochodzić alimentów.

W przypadku gdy w procesie o ustalenie ojcostwa pozwany chce uznać dziecko, a matka wyraża na to zgodę, nie ma przeszkód do przyjęcia oświadczenia.

Art.73 par.2 i 3 pozwala na odmowę przez kierownika przyjęcia oświadczenia, jeżeli wcześniej zostało skutecznie ustalone ojcostwo innego mężczyzny, bądź jeżeli poweźmie on wątpliwość obojętnie, z jakiego źródła, co do pochodzenia dziecka. Jeżeli kierownik odmówi przyjęcia oświadczeń, zainteresowani mogą zwrócić się do sądu, w celu złożenia takich oświadczeń (art.581 par.2 k.p.c.). Kierownik powinien uzasadnić odmowę na piśmie, informując nie później niż w terminie 7 dni o przyczynach odmowy i możliwości uznania przed sądem opiekuńczym. Odpis pisma przesyła się do właściwego urzędu stanu cywilnego dla miejsca sporządzenia aktu.

Art.75 par.2 k.r.o. utrzymuje możliwość uznania dziecka poczętego. Uznanie jest możliwe tylko wówczas, gdy fakt poczęcia jest niewątpliwy, wykazany kartą ciąży bądź odpowiednim zaświadczeniem.

Terminem końcowym zgodnie z art.76 par.2 uznania ojcostwa jest pełnoletniość dziecka.

Wprowadzenie możliwości złożenia oświadczeń art.77 k.r.o. przez osoby, które ukończyły 16 lat i nie istnieją podstawy do ich całkowitego ubezwłasnowolnienia wskazuje na bezwzględnie osobisty charakter uznania, a co za tym idzie możliwość dokonania przez rodzica, który ukończył 16 lat wyboru imienia dziecka.

Uznanie jest wyłączone, gdy chociażby jedno z rodziców nie ukończyło 16 lat.

Art.80 k.r.o. wyraża zasadę, że prawo do ukształtowania stanu cywilnego ma wyłącznie osoba zainteresowana w wypadku, gdy osiągnęła pełnoletniość z zastrzeżeniem kompetencji Prokuratora.

Wprowadzone zmiany dopuszczają także możliwość ustalenia i zaprzeczenia macierzyństwa jako podstawy wpisu do akt stanu cywilnego. Dokonana modyfikacja jest konsekwencją rozwoju nauk medycznych pozwalająca na podporządkowanie pochodzenia dziecka stosunkowo faktycznego pokrewieństwa.

Barbara Przytuła - Chrostek
Sędzia Sądu
Okręgowego w Łodzi



■ Henryk Chwyć

PIERWSI ABSOLWENCI STUDIÓW PODYPLOMOWYCH

Sprawozdanie z zakończenia Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Administracyjnych dla pracowników urzędów stanu cywilnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

Upalny dzień 11 czerwca 2010 r. ostatniego zjazdu w Lublinie, uczestnicy I edycji Podyplomowych Studiów, w większości pracownicy usc, wspominać będą mile przez wiele lat.

A jak przebiegał ten szczególny dzień?

O godzinie 9:00 w Aulii Collegium Iuridicum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II rozpoczyna się

sesja egzaminacyjna dla studentów Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Administracyjnych z zakresu rejestracji stanu cywilnego. Do egzaminu przystąpiło 56 osób z 9 województw: kierowników urzędu stanu cywilnego, zastępców kierownika usc, jak również kandydatów na te stanowiska zarówno z urzędów gmin jak i spoza administracji.

Za stołem zasiadła komisja egzaminacyjna w składzie:

- Prodziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, ks. dr hab. Piotr Stanisławski przewodniczący Komisji,
- dr Piotr Kasprzyk, adiunkt, kierownik Studiów Podyplomowych,
- Henryk Chwyć – Wiceprezes Zarządu

Głównego Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego RP.

Wchodzi pierwsza trójka egzaminowanych - Anna Bartołd kier. USC w Makowie Mazowieckim, Agnieszka Typiak kier. USC w Pruszkowie, i Małgorzata Zamojska kier. USC w Dęblinie. Po wylosowaniu pytań, chwila zastanowienia i jako pierwsza przystępuje do egzaminu Agnieszka Typiak. Odpowiedzi na trzy pytania - bezbłędne. Po chwili zastanowienia i krótkiej dyskusji Przewodniczący Komisji ogłasza, że egzamin został zdany z oceną bardzo dobrą, a średnia z okresu studiów wynosi powyżej 4,9; w sumie ocena ogólna na „bardzo dobry”.

Panie Ania Bartołd i Małgosia Zamojska otrzymują również oceny bardzo dobre. A więc - dobry początek. Nerwowe napięcie wśród oczekujących na egzamin opadło. Nie jest źle. Będzie dobrze - uspokaja jedna drugą. Kolejne trójki absolwentów zdają egzamin z dobrymi lub bardzo dobrymi ocenami.

Osoby, które zdają egzamin z oceną dobrą a średnią ze studiów mają powyżej 4,7 uzyskują ogólną ocenę „bardzo dobrą”. Kilka osób uzyskuje ogólną ocenę „dobrą”.

O godz. 15:00 przewodniczący Komisji ogłasza, że wszyscy uczestnicy Podyplomowych Studiów złożyli egzamin.

O godz. 16:00 w Auli rozpoczyna się oficjalna uroczystość zakończenia studiów.

Doktor Piotr Kasprzyk otwiera uroczystość i wita przybyłych Gości:

- Dziekana Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, ks. prof. dra hab. Antoniego Dębińskiego,
- Prodzianę Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL ks. dra hab. Piotra Stanisza
- Dyrektora Generalnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Jana Węgrzyna
- Dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA Józefa Różańskiego
- Dyrektora Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego dra Macieja Ziębę
- Przedstawicieli Stowarzyszenia USC RP Henryka Chwycia i Kazimierza

Gole, Prezesa Śląskiego Oddziału SUSC,

- Redaktora Naczelnego Biuletynu „Technika i USC” Władysława Penara.

Na zakończenie uroczystości ks. Dziekan wręczył każdemu absolwentowi list gratulacyjny, a ks. Prodzianę upominek-wieczne pióro.



Uczestnicy zakończenia Studiów Podyplomowych przed Collegium Iuridicum KUL w Lublinie

Ksiądz Dziekan w swoim wystąpieniu podkreślił wagę studiów podyplomowych, które dają absolwentom szeroką wiedzę prawniczą.

Studia podyplomowe ze specjalnością rejestracja stanu cywilnego są dla kadry naukowej KUL nowym wyzwaniem. Współpraca ze Stowarzyszeniem Urzędników Stanu Cywilnego RP dała doskonałe wyniki i będzie ona nadal kontynuowana. Za pół roku następną prawie 100 osobowa grupa ukończy II edycję studiów. Rozpoczęliśmy nowy nabór na III edycję, ale już dwusemestralną.

Ksiądz Dziekan złożył, wszystkim najlepsze życzenia zdrowia, pomyślności i awansów w pracy zawodowej.

Dyrektor Generalny MSWiA Jan Węgrzyn podziękował władzom KUL a szczególnie Księdzu Dziekanowi Wydziału za podjęcie się zorganizowania studiów podyplomowych dla obecnej i przyszłej kadry urzędników stanu cywilnego.

Następnie Wiceprezes Stowarzyszenia Henryk Chwyc w imieniu Prezesa Tomasa Brzócki wręczył osobom szczególnie zasłużonym dla Stowarzyszenia Medale Pamiątkowe Stowarzyszenia USC RP. Medale otrzymali: ks. Antoni Dębiński, ks. Piotr Stanisza, Józef Różański i Jan Węgrzyn.

Godz. 16:45 – pożegnanie z KUL, wszyscy studenci przebrani w togi i w biretach pozują do zbiorowego zdjęcia na dziedzińcu Gmachu Głównego przy pomniku Jana Pawła II i Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Godz. 18:30 w „Dworku Anna” w Jakubowicach Konińskich pod Lublinem rozpoczyna się spotkanie koleżeńskie i uroczysta kolacja z udziałem Księży Dziekanów i Panów Dyrektorów. Kolacja wraz z tańcami trwała do godziny 1:00 w nocy. Po krótkim śnie w hotelu, trzeba było się rozstać i wracać do domu. Były to pożegnania bliskich sobie osób, często ze łzami w oczach.

PS. Większość absolwentów wyraziła chęć ponownego spotkania w lutym 2011 roku, gdy studenci drugiej edycji Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Administracyjnych będą zdawać egzamin. Katolicki Uniwersytet Lubelski i Stowarzyszenie USC RP planują zorganizowanie w tym terminie konferencji naukowej.

Henryk Chwyc
Wiceprezes
Stowarzyszenia USC RP





Absolwenci I. edycji Podyplomowych Kwalifikowanych
Studiów Administracyjnych w zakresie rejestracji stanu cywilnego

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.
Lublin, dnia 11 czerwca 2010 roku.



TECHNIKA IT
INFORMATYKA TELEMETRIA
PATRONAT
MEDIALNY

KILKA UWAG NA TEMAT STUDIÓW

Biorąc pod uwagę specyfikę pracy urzędników stanu cywilnego, wysokie wymagania i kwalifikacje jakie nakłada na nich ustawodawca oraz nowe obowiązki jakie otrzymuje kierownik usc m.in. w zakresie uznawania orzeczeń zagranicznych, ewidencji ludności; a drugiej strony zwiększona mobilność obywateli rodząca nowe lub potęgująca marginalizowane do tej pory problemy dotyczące stanu cywilnego wymaga znajomości różnych systemów prawnych a to uzasadnia podjęcie specjalistycznych studiów przez pracowników usc i potencjalnych kandydatów do pracy w urzędach stanu cywilnego. Propozycje powstania takich studiów i innych form doskonalenia zawodowego wielokrotnie zgłaszane były na szkoleniach organizowanych dla urzędników stanu cywilnego przez samych uczestników tego typu szkoleń. Ogólnopolskie badania w zakresie wykształcenia urzędników stanu cywilnego wykazały niedostateczne przygotowanie fachowe i potrzebę zorganizowania tego typu formy kształcenia.

Podyplomowe Kwalifikacyjne Studia Administracyjne w zakresie rejestracji stanu cywilnego w KUL to specjalizacyjne studia z tego zakresu. Jako pierwsze w Polsce utworzono je w roku akademickim 2008/2009 na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

Rada Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL uznała, że muszą to być studia podyplomowe dające możliwie szeroką wiedzę z tego zakresu, a spełnić to mogą jedynie studia kwalifikacyjne z zakresu rejestracji stanu cywilnego. Studia adresowane były

do pracowników, a w szczególności kierowników i zastępców kierowników urzędów stanu cywilnego oraz osób zainteresowanych problematyką szeroko rozumianego prawa o aktach stanu cywilnego

W piśmie MSW i A z dnia 8 stycznia 2009 roku skierowanym do KUL-u czytamy, że inicjatywa ta koresponduje z intencją ustawodawcy, wyrażoną w ustawie z dnia 19 września 2008 r., o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego oraz ustawy o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 182, poz. 1121). Pierwsza edycja trwała trzy semestry i zamknęła się w łącz-



Salus publica suprema lex

/Dobro publiczne najwyższym prawem/

Studia podyplomowe dla pracowników urzędów stanu cywilnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL.

Napis ten w języku łacińskim widnieje na medalu pamiątkowym wręczonym na uroczystym zakończeniu I edycji Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Administracyjnych z zakresu rejestracji stanu cywilnego, w dniu 11 czerwca 2010 roku w Aulii Collegium Iuridicum przy ul. Spokojnej 1.

nej liczbie 270 godzin wykładów i konwersatoriów, w tym 90 godzin poświęconych było zagadnieniom regulowanym w ustawie prawo o aktach stanu cywilnego. Poza tym urzędnik stanu cywilnego musi posiadać wiedzę z innych dziedzin np. informatyki (obsługa oprogramowania usc), psychologii (obsługa klienta), etyki, prawa urzędniczego, archiwizacji czy analizy autentyczności dokumentów.

Studia podyplomowe zorganizowane przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II odbywały się we współpracy z Stowarzyszeniem Urzędników Stanu Cywilnego RP, pod patronatem medialnym wydawcy Biuletynu Informacyjnego „Technika i USC”.

W ramach studiów została zorganizowana Międzynarodowa sesja naukowa pt. „Prawo rodzinne w dobie przemian”.

UWAGI NATURY OGÓLNEJ

Ustawa z dnia 19 września 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego oraz ustawy o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 182, poz. 1121) wprowadziła nowe wymagania wobec osób, które mają być zatrudnione na stanowisku kierownika usc oraz zastępcy kierownika usc.

Wprowadzono wymóg wyższym wykształcenia pierwszego lub drugiego stopnia w rozumieniu przepisów ustawy o szkolnictwie wyższym, a przepis art. 6a ust. 1 pkt 5 lit. a p.a.s.c. wśród wymagań stawianych kierownikom usc i zastępcom kierownika usc wymienia jako najbardziej preferowane ukończenie studiów prawniczych lub administracyjnych i uzyskanie tytułu magistra albo ukończenie

specjalistycznych studiów podyplomowych. Postawienie wysokich wymagań w zakresie wykształcenia i stażu pracy wynikają z charakteru oraz konsekwencji wykonywanych czynności przy zwiększającym się przepływie osób i dokumentów. Osobom chcącym podjąć pracę na stanowisku kierownika usc lub zastępcy kierownika usc, które magisterskich studiów kierunkowych nie ukończyły, ustawodawca daje możliwość „uzupełnienia” ich poprzez ukończenie podyplomowych studiów administracyjnych. Osoby legitymujące się tytułem zawodowym licencjata powinny uzupełnić wykształcenie albo poprzez podjęcie studiów wyższych II stopnia i uzyskanie tytułu zawodowego magistra na kierunku prawo lub administracja albo ukończyć podyplomowe studia administracyjne (art.6a ust.1 pkt 5 lit. a i b. p.a.s.c.). Zatem na stanowisku kierownika usc lub jego zastępcy może być zatrudniona

osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra prawa lub administracji, osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra, inny niż uzyskany na kierunku prawo lub administracja i dodatkowo ukończone podyplomowe studia administracyjne oraz osoby, które ukończyły studia I stopnia i uzyskały tytuł licencjata wraz z dodatkowo ukończonymi podyplomowymi studiami administracyjnymi oraz osoby, które ukończyły wyższe studia zawodowe nie kończące się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra lub innego równorzędnego i ukończyły podyplomowe studia administracyjne. Ważnym jest aby zarówno kierownicy i pracownicy urzędów stanu cywilnego, jak i inne osoby podejmujące pracę w usc kończąc tę formę kształcenia uzyskali wysokie kwalifikacje zawodowe.

Ustawa w art. 6 ust. 1 pkt. 3-4 prawa o aktach stanu cywilnego wprowadza obligatoryjne zatrudnienie zastępców kierowników usc oraz

kierowników usc w miejscowościach powyżej 50.000 mieszkańców. Losowy charakter zdarzeń, jakie podlegają wpisowi do ksiąg stanu cywilnego, determinuje konieczność zapewnienia ciągłości rejestracji stanu cywilnego. Spełnienie powyższego obowiązku wymaga, aby w urzędzie stanu cywilnego stale przebywała osoba uprawniona do dokonywania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego. Jednocześnie z uwagi na ilość zdarzeń, jaka średnio występuje w miejscowościach powyżej 50.000. mieszkańców powoduje, że konieczne staje się aby w tych usc czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego wykonywały dwie osoby. Zatem w gminach małych poniżej tej liczby mieszkańców, kierownikiem usc może być wójt (burmistrz, prezydent miasta) bez potrzeby powołania innego kierownika usc.

Piotr Kasprzyk

I Katedra Prawa Cywilnego KUL
Kierownik Studiów Podyplomowych



Krystyna Gładych

ODZNAKA KIEROWNIKA URZĘDU STANU CYWILNEGO

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964r. Nr 9, poz.59 z późn. zm.): „Małżeństwo zostaje zawarte, gdy mężczyzna i kobieta jednocześnie obecni złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński”.

Przeszkody wyliczające zawarcie małżeństwa zawierają artykuły 10 -15 powyższej ustawy, a obowiązujące dokumenty okazywane i składane do zawarcia małżeństwa określają przepisy art. 54 i 56 ustawy z dnia 29 września 1986r. Prawo o aktach stanu cywilnego

(tekst jednolity – Dz. U. z 2004r. Nr 161, poz.1688 z późn. zm.).

Miejscem zawarcia małżeństwa jest urząd stanu cywilnego wybrany przez osoby zamierzające wstąpić w związek małżeński– zgodnie z art. 12 ustawy proasc.

W wyjątkowych przypadkach, jeżeli zachodzą uzasadnione przyczyny, kierownik urzędu stanu cywilnego może przyjąć oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza lokalem urzędu stanu cywilnego, zgodnie z zapisem art.58 ust.3 wyżej cytowanej ustawy.

Prawo polskie nadaje małżeństwu zawartemu przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego szczególny charakter, który ma swe odzwierciedlenie w art.58 Prawa o aktach stanu cywilnego, poprzez wprowadzenie zapisu: „ust.1. Zawarcie małżeństwa następuje z zachowaniem uroczystej formy. Kierownik urzędu stanu cywilnego w czasie przyjmowania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński nosi odznakę, której wzór i sposób noszenia określa, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw wewnętrznych.

ust.2. Podczas składania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński stoją wszyscy obecni, nie wyłączając kierownika urzędu stanu cywilnego.”

Z powyższych przepisów wynika generalna zasada, że małżeństwo jest zawierane w lokalu urzędu stanu cywilnego. Ustawodawca zrobił wyjątek od tej zasady (art.58 ust.3 proasc.), w myśl której kierownik urzędu stanu cywilnego może przyjąć oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza lokalem urzędu stanu cywilnego. Te uzasadnione przyczyny, które były brane pod uwagę przy pracach nad ustawą w roku 1986 dotyczyły takich przypadków, w których jeden z nupturientów lub obydwoje nie mogą przybyć do lokalu urzędu stanu cywilnego np. z powodu stanu zdrowia (ślub w szpitalu, w domu) lub przebywania w zakładzie karnym. Przyczyną uzasadniającą zawarcie małżeństwa poza lokalem USC może być np. konieczność wniesienia, na drugie piętro w budynku urzędu gminy nupturienta na wózku inwalidzkim czy też zwyczajowo przyjęte śluby w pałacu lub w zamku z uwagi na małą salę budynku gminy i szereg innych, które zdaniem kierownika usc uzasadniałyby przyjęcie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński.

W ostatnich latach mają miejsce coraz liczniejsze naciski aby kierownik urzędu stanu cywilnego przyjmował oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński w różnych miejscach, np. w altanie ogrodowej, na polanie, w restauracji. W tym ostatnim przypadku dużą presję wywierają na kierowników usc wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast oraz prywatne firmy, które kompleksowo zajmują się wszystkimi sprawami związanymi z zawarciem małżeństwa: od pomocy w wyborze ubioru przyszłych małżonków, wiązanki ślubnej i prezentów, po organizację przyjęcia weselnego, łącznie z noclegiem gości. Wielokrotnie już kierownicy usc podnosili fakt, że takie żądania interesantów nie mają nic wspólnego z zachowaniem uroczystej formy zawarcia małżeństwa i dezorganizują im pracę. Trudno sobie wyobrazić, że przy jednoosobowej obsadzie etatowej, połączonej jeszcze z innymi zadaniami, nie związanymi z rejestracją stanu cywilnego i zmianą imion i nazwisk, kierownik usc

zmęczony tygodniową pracą w urzędzie będzie jeszcze w soboty „biegał” wieczorami do restauracji, bo takie jest życzenie młodych i ich rodziców. Urzędnik samorządowy, jakim jest kierownik usc urzęduje w urzędzie, a nie w restauracji. Szkoda tylko, że pracodawcy kierowników usc, którzy z urzędu są kierownikami usc przez okres kadencji na jaką zostali wybrani tej sprawy nie rozumieją, a nie rozumieją bo w wielu przypadkach nie mają pojęcia o rejestracji stanu cywilnego i ogromie pracy, jaką ich pracownicy wykonują. Jeżeli kierownik usc miałby przyjmować oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński poza lokalem USC należało by zmienić przepisy prawne i przyjąć zasadę, że opłata za takie zawarcie małżeństwa następuje na podstawie umowy cywilno-prawnej. Obydwie strony byłyby zadowolone: młodzi mieli by ślub tam gdzie chcą, a kierownik dodatkowe pieniądze.

Kierownik usc zawsze podejmuje indywidualną decyzję o tym czy małżeństwo będzie zawarte poza lokalem USC, biorąc pod uwagę czy nie będzie do zbyt uciążliwe dla niego i czy zostanie zachowana uroczysta forma zawarcia małżeństwa - pamiętając, że uczynienie wyjątku może stać się regułą.

W tej trudnej dla kierownika usc sytuacji, wydawało się, iż w niektórych regionach Polski sprawa ta została załatwiona poza urzędem stanu cywilnego. Mianowicie małżonkowie, po zawarciu małżeństwa w lokalu urzędu stanu cywilnego, wynajmują aktorów, którzy „udzielają” im ślubu tam gdzie chcą. Wszystko dzieje się bez udziału kierownika urzędu stanu cywilnego. Protokół zawarcia małżeństwa poza lokalem USC podpisują małżonkowie, świadkowie, aktor, który udaje kierownika USC. Taki druk protokołu jest ogólnie dostępny, można go sobie samemu wydrukować z Dziennika Ustaw, bo stanowi załącznik Nr 12 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 października 1998r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania aktów stanu cywilnego, sposobu prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, ich kontroli, przechowywania i zabezpieczenia oraz wzorów aktów stanu cywilnego, ich odpisów, zaświadczeń i protokołów (Dz. U z 1998r. Nr 136, poz. 884 ze zm.).

Inaczej ma się sprawa z odznaką. Niektórzy kierownicy usc pożyczają aktorom swój łańcuch z odznaką orła w koronie i tu już jest problem!

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 1999r. w sprawie wzoru i sposobu noszenia odznaki przez kierownika urzędu stanu cywilnego w czasie przyjmowania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński (Dz. U. z 1999r. Nr 97, poz.1135) w par.1 ust.1 określa graficzny wzór odznaki, jaką nosi kierownik urzędu stanu cywilnego w czasie przyjmowania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński.

Odznakę stanowi wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, umieszczony na płytce formatu podłużnego, na której górnej krawędzi znajduje się napis: ”USC”. Wizerunek orła wraz z płytką są zamieszczone na łańcuchu. W ogniach łańcucha mogą być umieszczone elementy dekoracyjne w postaci herbów miast bądź kamienie ozdobne; w ogniach łańcucha wizerunku orła nie umieszcza się (par.1 ust.2).

Kierownik urzędu stanu cywilnego nosi odznakę zawieszoną na szyi na wierzchu ubioru (par. 3).

Z powyższego przepisu prawnego wynika, że noszenie odznaki przysługuje tylko kierownikowi urzędu stanu cywilnego. Odznaka ta nie jest prywatną własnością kierownika urzędu stanu cywilnego, a własnością gminy. Organem wykonawczym gminy, jest wójt, zgodnie z zapisem art.26 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2001r. Nr 142, poz.1591 ze zm.). W tej sytuacji decyzję o wypożyczeniu odznaki nie powinien podejmować kierownik urzędu stanu cywilnego lecz wójt, burmistrz (prezydent miasta) i do tego organu powinny osoby zainteresowane kierować swe podania.

Samodzielna decyzja kierownika usc może być potraktowana przez pracodawcę jako zajęcie wywołujące uzasadnienie o interesowność, o którym jest mowa w art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008r. o pracownikach samorządowych (Dz. U z 2008r. Nr 223, poz.1458), co w konsekwencji może doprowadzić do tego, iż pracodawca samorządowy rozwiąże stosunek pracy z kierownikiem usc bez wypowiedzenia w trybie art.52 par. 2 i 3 Kodeksu pracy (Dz. U. z 1998r. Nr 21, poz.94).

Krystyna Gładych



SŁUŻEBNA ROLA URZĘDU STANU CYWILNEGO. STOSOWANIE PRAWA DLA DOBRA OBYWATELI.

Jubileuszowy, X Kongres Europejskiego Stowarzyszenia Urzędników Stanu Cywilnego odbył się 28 i 29 maja w malowniczym włoskim miasteczku Castel San Pietro Terme w pobliżu Bolonii, w którym główną siedzibę i słynną Akademię ANUSCA z komfortowym hotelem PALACE ulokowało włoskie Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego.

W tym roku komitet organizacyjny kongresu zdecydował się na podsumowanie dokonań ESUSC minionej dekady, a za motyw przewodni przyjął raport Freyholda zlecony przez Komisję Europejską pt. „Usługi zdarzeń życiowych”

Obrady otworzył Prezes EVS Cees Meesters nawiązując do 10 letniej historii ESUSC, która w tym miejscu, w Castel San Pietro zatoczyła krąg. ESUSC powiększył w tym czasie grono członków z pięciu krajów założycieli do 11 stałych członków, wśród których są: Austria, Włochy, Niemcy, Holandia, Polska, Belgia, Anglia, Szkocja, Szwajcaria, Słowacja i Słowenia oraz 5 członków kandydujących: tj. Węgry, Estonia, Hiszpania, Bułgaria i Rumunia.

Prezes włoskiego stowarzyszenia ANUSCA pan Paride Gullini podziękował za powierzony mu zaszczyt podsumowania dekady działalności ESUSC, w miejscu, w którym narodziła się idea międzynarodowego stowarzyszenia, i w którym padło wiele propozycji - realizowanych przez kolejne lata. Nadmieniał, że jubileusz ESUSC zbiega się w tym roku z 30-leciem działalności ANUSCA.

Profesor Léon Evers z Holandii przedstawił pod lakonicznym tytułem „Gmina odpowiada” ambitny projekt rządu holenderskiego uruchomienia do roku 2015 Centrów Kontakt z Klientem (CKK) w każdej z 430 gmin. Będzie to unikatowy portal, na którym udostępnione będą usługi świadczone obywatelom przez gminy. W założeniach 80% wszystkich kontaktów z obywatelami powinno być załatwionych za pośrednictwem Centrum, i to z wyko-

dziecka. Uproszczenie procedur zawarcia i rozwiązania małżeństwa skraca terminy zmiany stanu cywilnego. W przypadku rejestracji zgonu szybkość wystawienia aktu zgonu decyduje o terminie pogrzebu. Coraz większa liczba zdarzeń z udziałem cudzoziemców wymaga, aby urzędnik stanu cywilnego poznał zagraniczne systemy prawa małżeńskiego i rodzinnego, ustawy o zmianie imion i nazwisk oraz o obywatelstwach. W nowoczesnej admini-

stracji urzędnik i obywatel to partnerzy równorzędni.

Eleonora Bailer z Wiednia opisała rolę urzędnika stanu cywilnego, którego pozycja ewoluje z roli referenta do mistrza ceremonii. Jeszcze 30 lat temu śluby w Wiedniu udzielano taśmowo w cyklu 15 minutowym nie zważając na niezadowolenie młodych par, które wołały wyjechać na Martynikę

w poszukiwaniu „lepszego wrażenia”. Projekt magistratu „Wymarzony ślub w Wiedniu” miał na celu tendencję tę powstrzymać, udostępniając 40 najpiękniejszych miejsc w mieście do udzielenia ślubu cywilnego. Wykorzystano tu zapis w ustawie, że to organ gminy może ustalić miejsce ślubu. Program odniósł duży sukces, mimo że opłata (395 Euro) nie jest niska. Do maja roku 2010 odbyło się w Wiedniu ok. 700 ślubów, z których 15% miało miejsce po za urzędem stanu cywilnego. Program magistratu spełnia jednocześnie najważniejszy cel nowoczesnej administracji czyli zorien-



Grupa polska. X Kongres ESUSC w Castel San Pietro

rzystaniem dowolnego kanału komunikacji: korespondencji pisemnej, poczty elektronicznej, telefonicznie lub osobiście. Wszystkie gminy mają obowiązek uruchomienia telefonu kontaktowego, którego numer będzie zaczynał się od cyfr 1 4 (...). Jakość obsługi przez Centrum będzie wyceniana przez obywateli w oczach obywateli.

Pani Beate Anefeld z Niemiec omówiła rolę urzędnika stanu cywilnego, jako łącznika pomiędzy ustawodawcą, a obywatelem. Jakość usług usc. mierzona jest szybkością ich załatwienia. Od terminu rejestracji aktu urodzenia zależy otrzymanie świadczeń publicznych dla

towanie na obywatela (klienta) i zasadę gospodarności (każdy ślub po za lokalem jest źródłem dodatkowych przychodów). Część tych przychodów przypada kierownikowi USC. W dziedzinie komercjalizacji czynności przeprowadzanych w usc. przoduje Wielka Brytania, gdzie urzędnicy stanu cywilnego uczestniczą m.in. w prywatnych jubileuszach, w imprezach z okazji nadania imienia dziecku i w świeczkach pogrzebach.

Willi Heussler ze Szwajcarii omówił stan harmonizacji przepisów dotyczących małżeństwa siedem lat po Deklaracji z Grazu. W deklaracji postulowano między innymi: usunięcie niepotrzebnych przeszkód prawnych, zbędnych formalizmów i reliktyw przeszłości, uproszczenie kontroli zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa oraz zwalczanie małżeństw pozornych. Jako zbędne formalizmy potraktowano długie i zróżnicowane dla różnych krajów okresy oczekiwania po złożeniu zapewnienia do zawarcia małżeństwa, a także zróżnicowane okresy ważności samych zapewnień. Za uciążliwe relikty przeszłości uznano udział świadków przy składaniu oświadczeń woli, zawarcie małżeństwa przez pełnomocnika oraz śluby konsularne. Największy postęp odnotowano w zwalczaniu małżeństw pozornych, ale to dzięki naciskom politycznym większości krajów Europy. Wypada sobie życzyć aby w sprawie usunięcia pozostałych przeszkód wykazano w parlamentach europejskich tyle gorliwo-

ści co w sprawie wprowadzenia związków partnerskich i małżeństw homoseksualnych – podsumowuje prelegent.

Bojana Zadavec ze Słowenii zastanawiała się czy o zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa powinno decydować zaświadczenie z urzędu czy oświadczenie nupturientów i wyraziła przekonanie, że żaden obywatel Europy nie miałby nic przeciwko temu aby zlikwidować zaświadczenia o zdolności prawnej. Zaoszczędziłyby tym samym czas i pieniądze. Do sprawdzenia warunków zawarcia małżeństwa powinny wystarczyć: dokument tożsamości, odpis skrócony aktu urodzenia i pisemne zapewnienie, że osoba jest stanu wolnego i nie występują żadne okoliczności uniemożliwiające zawarcie związku małżeńskiego. Urzędnicy stanu cywilnego powinni zacząć przywiązywać większą wagę do oświadczeń obywateli składanych pod przysięgą względnie po wcześniejszym pouczeniu o odpowiedzialności karnej.

Hanno v. Freyhold omówił wyniki studium porównawczego z zakresu rejestracji stanu cywilnego opracowanego na zlecenie Komisji Europejskiej i zorientowanego głównie na przypadki transgraniczne w europejskim obszarze prawnym. Około 30% wszystkich zdarzeń rejestrowanych w Europie (z ogólnej liczby 15 mln rocznie) ma charakter transgraniczny i wymagają one przeciętnie trzech kolejnych wizyt w urzędzie. Za największe przeszkody w szybkim załatwieniu sprawy uznano

barierę językową, konieczność legalizacji odpisów aktu stanu cywilnego oraz ich różnorodność. W odpisach urodzenia pochodzących z 32 systemów prawnych w Europie, jedynie data urodzenia występuje zgodnie we wszystkich. Wynikiem raportu są zalecenia do zmian w ustawodawstwie Unii Europejskiej. W raporcie postuluje się zniesienie legalizacji dokumentów i wzajemne uznawanie odpisów stanu cywilnego oraz zniesienie zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa.

Na zakończenie konferencji została zaprezentowana Zielona Góra, miasto które gościć będzie w roku 2011 kolejny XI Kongres ESUSC.

Przez cały czas trwania konferencji towarzyszyła uczestnikom niezwykła gościnność Włochów, wysmienita kuchnia śródziemnomorska i wspaniała organizacja uroczystej kolacji połączonej z wieczorkiem tanecznym przy melodyjnej muzyce włoskiej.

Na zakończenie Kongresu w sobotnie popołudnie zaplanowano zwiedzanie starożytnego miasta w Bolonii, w miejscu założenia najstarszego w Europie Uniwersytetu, z jej wszystkimi atrakcjami: Bazyliką św. Petroniusza, Fontanną Neptuna, niezliczonymi ceglanyimi pałacami i dwiema krzywymi wieżami, które jako jedyne zachowały się spośród wielu podobnych wybudowanych w średniowieczu.

Władysław Penar

Castel San Pietro di Terme (Włochy)



UZNAWANIE ORZECZEŃ ROZWODOWYCH SĄDÓW ZAGRANICZNYCH W ŚWIELE KODEKSU POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO

Ewa Maciak, Halina Okulewicz

Od kilku lat daje się zauważyć rosnącą tendencję wpływu do urzędów stanu cywilnego spraw dotyczących zdarzeń i faktów zaistniałych za granicą, których skutki są oceniane i rozstrzygane przez kierowników urzędu stanu cywilnego w Polsce. W praktyce często występowały i nadal występują trudności związane z uporządkowaniem czynności w indywidualnych sprawach obywateli, zwłaszcza wówczas, gdy pojawia się tzw. element zagraniczny. A pojawia się on w pracy kierownika urzędu stanu cywilnego dość często, gdy sprawy dotyczą np. transkrypcji zagranicznych aktów do księgi polskiej bądź naniesienia wzmianki dodatkowej w akcie znajdującym się w księdze polskiej na podstawie orzeczenia organu zagranicznego.

Dokonana nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 5 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz.1571) artykułem 2 wprowadziła w art.73 ust.2 ustawy z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2004r. Nr 161, poz.1688 z późn. zm.) nową regulację istotną z punktu widzenia działalności kierowników urzędów stanu cywilnego, a mianowicie instytucję uznawania zagranicznych orzeczeń sądowych i rozstrzygnięć innego organu państwa obcego. Przypomnieć jedynie należy, że przepisy k.p.c. mają zastosowanie w stosunkach z tymi państwami, które nie są państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz państwami, z którymi nie łączy Polskę umowy wielostronne bądź dwustronne. Zatem kierownik urzędu

stanu cywilnego każdorazowo powinien sprawdzić w oparciu o konkretny wniosek strony czy ma kompetencje do jego rozpoznania na podstawie kodeksu postępowania cywilnego. Tak więc na kierowniku urzędu stanu cywilnego spoczywa obowiązek dokonania oceny skuteczności zagranicznego orzeczenia w celu wpisania w akcie małżeństwa wzmianki dodatkowej.

Cieszy fakt, że Biuletyn „Technika i USC” podjął na swych łamach problematykę uznawania w Polsce zagranicznych orzeczeń, w tym w sprawach małżeńskich. Temu tematowi poświęcono kilka artykułów obejmujących omówienie norm prawnych zawartych w Rozporządzeniu Rady /WE/ Nr 2201/2003 (tzw. Bruksela II) i w znowelizowanym kodeksie postępowania cywilnego. Jednakże kierownicy urzędów stanu cywilnego wskazują na pewien niedosyt informacyjny co do zasad prowadzenia postępowania w sprawach o uznanie zagranicznego orzeczenia sądu dotyczącego rozwiązania małżeństwa i naniesienia wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa w aspekcie zmian wprowadzonych w dziale IV k.p.c.. Problematyka ta jest nowa, bo dokonane zmiany obowiązują od 1 lipca 2009 roku a więc stosunkowo krótko. Brak utrwalonej praktyki w tym zakresie, powoduje obawę kierowników urzędów stanu cywilnego przed prowadzeniem tego typu spraw. Tym bardziej, że niektóre kwestie prawne są niedookreślone i mogą stanowić istotny problem przy rozstrzyganiu spraw dotyczących uznania zagranicznego orzeczenia sądu w sprawach małżeńskich. Również zetknięcie się przepisów ustawy prawo o aktach



stanu cywilnego z przepisami kodeksu postępowania cywilnego w prowadzonym postępowaniu administracyjnym może nastrożać istotne trudności. W niniejszym opracowaniu pragniemy przybliżyć kierownikom urzędów stanu cywilnego zasady, jakimi powinni się kierować przy rozstrzyganiu spraw o uznanie zagranicznych orzeczeń sądowych w sprawach małżeńskich, których efektem końcowym ma być wpisanie wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa bądź odmowa jej wpisania ze względu na odmowę uznania orzeczenia sądowego.

Art.73 ust.2 ustawy z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2004r. Nr 161, poz.1688 z późn. zm.) stanowi, że „wpisanie wzmianki dodatkowej lub zamieszczenie przypisków w akcie stanu cywilnego na podstawie orzeczenia sądu państwa obcego lub rozstrzygnięcia innego organu państwa obcego następuje, jeżeli orzeczenie to podlega uznaniu na podstawie przepisów postępowania cywilnego lub innych właściwych organów”. Powyższy zapis nie określa, kto jest właściwy do zainicjowania postępowania. Odpowiedź na to pytanie daje art. 1148 k.p.c.. Zgodnie z jego brzmieniem, postępowanie o ustalenie czy orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu wszczynane jest zawsze na wniosek podmiotu, który ma w tym interes prawny. Ze wskazanego wyżej zapisu wynika zatem, że kierownik urzędu stanu cywilnego nie może w tego typu sprawach wszczynać postępowania z urzędu. Złożenie przez stronę wniosku obliguje kierownika urzędu stanu cywilnego do przeprowadzenia jego oceny formalnej i procesowej. Z for-

malnego punktu widzenia kierownik urzędu stanu cywilnego powinien sprawdzić czy wniosek odpowiada wymogom przewidzianym dla pisma procesowego, zawartym w art.63 § 1, 2 i 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz.1071 ze zm.), a więc czy zawiera imię i nazwisko wnioskodawcy, jego adres zamieszkania, żądanie uznania orzeczenia sądu zagranicznego o rozwiązaniu małżeństwa i nanieśienia wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa, podpis wnioskodawcy. Ze względów procesowych pożądanym jest, by wnioskodawca zawarł również w podaniu informację dotyczącą pozostałych stron postępowania tj. ich imiona, nazwiska, adresy i obywatelstwo oraz wskazał nazwę organu i numer aktu małżeństwa, w którym ma być nanieśiona wzmianka dodatkowa. O ile wniosek nie będzie zawierał dodatkowych danych, to można je uzupełnić w toku wstępnego postępowania w trybie art.50 k.p.a., przez złożenie w tej kwestii dodatkowych wyjaśnień przez wnioskodawcę czy to w formie pisemnej czy też przesłuchania do protokołu.

Art.1147 kodeksu postępowania cywilnego nakłada na wnioskodawcę wymóg dołączenia do wniosku urzędowego odpisu orzeczenia, dokumentu stwierdzającego, że orzeczenie jest prawomocne według państwa, w którym zostało ono wydane. Dokumentu tego wnioskodawca nie musi przedstawiać, gdy prawomocność wynika wprost z treści orzeczenia. W przypadku wyroku zaocznego, wnioskujący obowiązany jest przedstawić dokument stwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie o rozwód zostało pozwanemu doręczone. Dokumenty te powinny być przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego i dołączone do wniosku. Gdy strona działa przez pełnomocnika, do wniosku powinno być dołączone pełnomocnictwo. Osoba może też złożyć wniosek ustnie. W tym przypadku kierownik urzędu stanu cywilnego sporządza z tej czynności protokół, który powinien zawierać

dane osoby wnoszącej podanie (imię i nazwisko, adres zamieszkania oraz sformułowane żądanie). Protokół powinien być podpisany przez osobę składającą wniosek oraz przez pracownika, który go sporządził, a także zawierać datę jego sporządzenia. Wnioskodawca jest również w tym przypadku zobowiązany do dołączenia do protokołu dokumentów wymaganych art.1147 kodeksu postępowania cywilnego.

O ile przyjęcie wniosku w protokole pozwala uniknąć braków formalnych podania, o tyle wniosek przesłany pisemnie do organu może je zawierać. A więc wstępna weryfikacja przysłanego wniosku przez kierownika urzędu stanu cywilnego jest konieczna. W przypadku stwierdzenia braków we wniosku, zastosowanie ma art.64 kodeksu postępowania administracyjnego. Przewiduje on dwie sytuacje. Pierwsza z nich występuje wówczas, gdy we wniosku nie wskazano adresu wnoszącego podanie. Art.64 § 1 k.p.a. stanowi, że „jeżeli organ nie ma możliwości jego ustalenia na podstawie posiadanych danych, to pozostawia podanie bez rozpoznania.” Z powyższego przepisu wynika, że kierownik urzędu stanu cywilnego jest zobowiązany podjąć wszelkie czynności w celu ustalenia adresu strony w oparciu o dane zawarte we wniosku i załączonej dokumentacji oraz o dane będące w posiadaniu organu (np. na podstawie ewidencji ludności, PESEL itp.). Jeżeli w wyniku tych czynności nie ustalono adresu wnioskodawcy, bo np. podanie wniósł Jan Łapiński, a z danych PESEL wynika, że takich osób jest 150 i nie ma możliwości zindywidualizowania osoby, to takie podanie pozostawia się bez rozpoznania. Dotyczy to także kwestii, gdy w podaniu wskazano adres, ale jest on nieczytelny lub fragmentaryczny i pomimo prowadzonych działań nie można ustalić, gdzie dana osoba zamieszkuje. Wtedy kierownik urzędu stanu cywilnego powinien na podaniu poczynić adnotację, że przeprowadzone czynności nie doprowadziły do ustalenia adresu i na podstawie art.64 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego pozostawiono wniosek

bez rozpoznania. Ta adnotacja winna być zaopatrzona w podpis i pieczęć kierownika usc. Natomiast gdy brak jest w ogóle wskazania osoby, od której podanie pochodzi to takie pismo nie jest podaniem (wnioskiem). Druga sytuacja dotyczy przypadków wystąpienia we wniosku braków, które nie spełniają innych wymagań ustalonych w przepisach prawa np. brak podpisu wnoszącego na podaniu, wnoszący nie dołączył do wniosku wymaganych prawem dokumentów bądź dołączył tylko ich część, brak pełnomocnictwa, gdy wniosek składa inna osoba w imieniu wnioskodawcy. Zgodnie z art.64 § 2 k.p.a. kierownik urzędu stanu cywilnego po stwierdzeniu, że wniosek zawiera tego typu braki, zobowiązany jest wezwać wnioskodawcę do ich usunięcia w terminie 7 dni od doręczenia wezwania z pouczeniem, że nieusunięcie braku (braków) w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania. Gdy wnioskodawca we wskazanym terminie nie usunie braku, to na podaniu należy poczynić adnotację, że stosownie do art.64 § 2 k.p.a. wniosek pozostawiono bez rozpoznania. Kierownik urzędu stanu cywilnego ma obowiązek zawiadomić wnoszącego podanie o podjęciu czynności materialno – technicznej pozostawienia podania bez rozpoznania. W treści zawiadomienia konieczne jest ściśle wykazanie przesłanek takiego postępowania organu. Powiadomienie wnioskodawcy o pozostawieniu podania bez rozpoznania jest obowiązkowe, bowiem osobie tej przysługuje skarga do Sądu Administracyjnego na zasadach określonych w art.3 § 2 pkt.8 ustawy z dnia 30 sierpnia 2000 roku prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153 poz.1270 z późn. zm.) tj. na beczynność organu.

Istotną kwestią podlegającą ocenie jest również treść wniosku. Niejednokrotnie żądania zawarte w podaniu bywają zredagowane niezręcznie, niedbale, częściowo nieczytelnie, bądź są w ogóle niezrozumiałe. W takich przypadkach kierownik urzędu stanu

cywilnego ma obowiązek wyjaśnić rzeczywistą wolę strony, czyli ma ustalić, o co ona wnosi i czego żąda, bowiem sprecyzowanie żądania należy tylko i wyłącznie do strony, a nie do kierownika usc.. I tu kierownik urzędu stanu cywilnego może postąpić dwojako:

(1) wezwać na podstawie art.63 § 2 k.p.a. wnioskodawcę do stawienia się do urzędu stanu cywilnego w celu sprecyzowania żądania. Odzwierciedleniem tej czynności powinny być sprecyzowane żądania zawarte w protokole przesłuchania wnioskodawcy bądź:

(2) wystąpić na podstawie art.63 § 2 k.p.a. o wyrażenie pisemnego stanowiska co do przedmiotu żądania.

Po dokonaniu oceny formalnej wniosku kierownik urzędu stanu cywilnego powinien przejść do oceny procesowej. Polega ona m.in. na ustaleniu, czy wnioskodawca jest legitymowalny czy też nie, do jego wniesienia. Zgodnie bowiem z art.1148 kodeksu postępowania cywilnego o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego może wystąpić każdy, kto ma w tym interes prawny. Za osobę posiadającą interes prawny, uważa się podmiot, którego praw lub obowiązków może dotyczyć orzeczenie – bądź kwestię tę ujmując szerzej – którego sfery prawnej może dotyczyć postępowanie.

Z uwagi na fakt, że zagadnienie interesu prawnego omówione zostało szeroko w artykułach zamieszczonych na łamach kwartalnika „Technika i USC” Nr 1 i Nr 3 /2009 należy jedynie wskazać, że interes prawny w sprawach małżeńskich o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego posiadają małżonkowie oraz osoby związane węzłem pokrewieństwa np. dzieci czy spadkobiercy małżonków. Oznacza to,

że krąg podmiotów legitymowalnych może być szerszy niż podmiotów będących stronami procesu przed sądem państwa obcego. Stąd też kierownik urzędu stanu cywilnego w każdym przypadku powinien ustalić, czy osoba składająca wniosek o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego ma interes prawny w uzyskaniu tego uznania. W przypadku, gdyby z ustaleń wynikało, że po stronie wnioskodawcy brak jest interesu prawnego, kierownik usc w oparciu o art.105 § 1 k.p.a. powinien decyzją postępowanie umorzyć.

Następna czynność jaka spoczywa na kierowniku urzędu stanu cywilnego to ustalenie swojej właściwości do rozstrzygnięcia sprawy. Jest to przesłanka bardzo istotna, bowiem jej naruszenie może skutko-

dzi również wątpliwości sytuacja, gdy wnioskodawca jednocześnie składa wniosek o transkrypcję zagranicznego aktu małżeństwa do księgi polskiej i uznanie orzeczenia wyroku sądu zagranicznego o rozwiązaniu tegoż małżeństwa. Jednakże sporną staje się wtedy, gdy osoba zmieniała miejsca pobytu, a akt małżeństwa znajduje się w urzędzie stanu cywilnego poprzedniego miejsca zamieszkania.

Zważywszy, że pozytywne rozstrzygnięcie uznania orzeczenia sądu zagranicznego przez kierownika urzędu stanu cywilnego skutkuje czynnością materialno-techniczną naniesienia przez niego wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa, to należałoby przyjąć, iż organem właściwym do oceny zagranicznego orzeczenia o rozwiązaniu

małżeństwa jest kierownik usc. w posiadaniu, którego znajduje się akt małżeństwa, a nie kierownik urzędu stanu cywilnego miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

Wydaje się, że kwestia właściwości kierownika urzędu stanu cywilnego w sprawach uznawania

Przypomnieć jedynie należy, że przepisy k.p.c. mają zastosowanie w stosunkach z tymi państwami, które nie są państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz państwami, z którymi nie łączy Polskę umowy wielostronne bądź dwustronne. Zatem kierownik urzędu stanu cywilnego każdorazowo powinien sprawdzić w oparciu o konkretny wniosek strony czy ma kompetencje do jego rozpoznania na podstawie kodeksu postępowania cywilnego.

orzeczeń sądów zagranicznych z uwagi na ich znaczenie prawne, powinna zostać przesądzona wprowadzeniem odpowiedniego zapisu tak jak to ma miejsce w przypadku niektórych przepisów ustawy prawo o asc.

wać unieważnieniem czynności bądź stwierdzeniem nieważności decyzji. I tu pojawia się problem. Art.73 ust.2 prawa o aktach stanu cywilnego nie reguluje wprost tej materii. A zatem należałoby przyjąć, że będą miały zastosowanie zapisy art.13 i art.15 wspomnianej ustawy, a więc przesłankę do określenia właściwości miejscowej stanowiłoby miejsce zamieszkania wnioskodawcy, a dla osób nie mających obecnie miejsca zamieszkania w kraju będzie ostatnie miejsce zamieszkania w kraju. Nie stwarza problemu do oceny właściwości sytuacja, gdy akt małżeństwa znajduje się w urzędzie stanu cywilnego miejsca zamieszkania osoby lub ostatniego miejsca zamieszkania osoby. Nie bu-

orzeczeń sądów zagranicznych z uwagi na ich znaczenie prawne, powinna zostać przesądzona wprowadzeniem odpowiedniego zapisu tak jak to ma miejsce w przypadku niektórych przepisów ustawy prawo o asc.

Istotną sprawą jest ustalenie pozostałych stron postępowania o uznanie orzeczenia sądu państwa obcego. W sprawach o uznanie stroną może to być; np.:

- drugi małżonek, gdy wniosek składa jeden z małżonków,
- oboje małżonków, gdy wniosek składa pełnoletnie dziecko byłych małżonków,
- żyjący małżonek, gdy wniosek składa spadkobierca jednego z nieżyjących małżonków.

Może się też zdarzyć, że jedyną stroną będzie sam wnioskodawca, bowiem małżeństwo było bezdzietne, a drugi małżonek nie żyje.

Obowiązek ustalenia, czy w sprawie występuje więcej stron postępowania, spoczywa na kierowniku urzędu stanu cywilnego. Nie powiadomienie bowiem wszystkich stron o wszczęciu postępowania powoduje jego wadliwość i nawet po wydaniu decyzji może skutkować wznowieniem postępowania, o ile z takim wnioskiem zwróci się strona, która nie brała bez własnej winy udziału w postępowaniu, bo o nim nie wiedziała.

Dokonanie pozytywnej oceny procesowej wniosku przez kierownika urzędu stanu cywilnego - a więc po ustaleniu, że wniosek złożyła osoba uprawniona oraz że jest on właściwy do jego rozpoznania, a także po ustaleniu stron postępowania - pozwala mu na zawiadomienie o wszczęciu postępowania wszystkich osób będących stronami w sprawie. W sprawach wszczynanych na wniosek jak to ma miejsce przy uznaniu orzeczenia sądu zagranicznego, datą wszczęcia postępowania jest dzień doręczenia żądania wniosku organowi administracji publicznej, tj. dzień wpływu wniosku zawierającego żądanie do kancelarii właściwego organu. Stąd też istotnym jest potwierdzenie na wniosku daty jego wpływu. Będzie to miało znaczenie dla terminów określonych do rozpatrzenia sprawy w trybie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego. W tym miejscu należy przypomnieć, że zgodnie z art.35 § 1 k.p.a. organ (w tym przypadku kierownik USC) obowiązany jest załatwić sprawę bez zbędnej zwłoki. Załatwienie sprawy - w przypadku postępowania o uznanie wyroku sądu zagranicznego - to wydanie decyzji, bądź dokonanie czynności materialno-technicznej w postaci naniesienia wzmianki dołączkowej w akcie małżeństwa.

Zwrot „niezwłocznie” czyli „bez zbędnej zwłoki” oznacza, że nie ma wyznaczonego terminu w sposób bezwzględny, a terminy określone w art.35 k.p.a. (1 m-c, 2 m-ce) są

terminami procesowymi. Ich przekroczenie nie powoduje nieważności bądź bezskuteczności wydanej decyzji czy też czynności materialno-technicznej. Należy jednak pamiętać, że o każdym przypadku przedłużenia terminu do załatwienia sprawy, należy powiadomić strony postępowania, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin jej załatwienia. Uczynić to trzeba w formie postanowienia, na które nie przysługuje stronie zażalenie. Natomiast zwłoka „nieuzasadniona” w załatwieniu sprawy tzw. „przeleżenie spraw w biurku”, np. po wpływie wniosku nie podejmowanie przez dłuższy czas żadnych czynności, bądź podejmowanie ich ze znacznym opóźnieniem, może powodować szereg następstw w postaci wniesienia przez stronę zażalenia w trybie art.37 k.p.a. na bezczynność organu, a w konsekwencji może to uzasadniać pociągnięcie kierownika USC do odpowiedzialności za naruszenie obowiązków służbowych. Wszystkie pisma, zgodnie z zasadą określoną w art.39 k.p.a. o oficjalności doręczeń, organy administracji publicznej, a jest nim także kierownik urzędu stanu cywilnego, mają obowiązek doręczać za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, a nie pocztą zwykłą. Niezbędne jest bowiem potwierdzenie tej przesyłki oraz potwierdzenie, że ona dotarła do adresata. Jest to o tyle istotne, że od daty skutecznego doręczenia bieżą terminy do podjęcia dalszych czynności, a także w konsekwencji terminy do wniesienia środków zaskarżenia (odwołania w przypadku podjęcia decyzji niezgodnej z wolą stron).

Główną fazą postępowania jest zbadanie dokumentów złożonych do akt sprawy pod kątem, czy nie występują przesłanki określone w art.1146 kodeksu postępowania cywilnego skutkujące odmową uznania orzeczenia sądu zagranicznego. Przesłanki te zostały szczegółowo omówione wcześniej na łamach niniejszego czasopisma, a więc nie ma potrzeby ponownego ich analizowania. Zwrócić uwagę należy jedynie na niektóre ich aspekty. A więc kierownik urzędu stanu cywilnego

powinien ocenić, czy przedłożone przez wnioskodawcę orzeczenie sądu zagranicznego w sprawie małżeńskiej, którego skutki wymagają naniesienia wzmianki w polskim akcie małżeństwa, jest prawomocne. Prawomocność powinna wynikać z samego orzeczenia, bądź powinna być potwierdzona odpowiednim dokumentem. W przypadku dołączenia przez stronę orzeczenia zaozroczonego, strona ma obowiązek dołączyć dokument potwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie rozwodowe zostało pozwanemu doręczone. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na pewną dwoistość uregulowania tego zagadnienia, a mianowicie w fazie wnioskowania, gdzie składający wniosek jest zobligowany art.1147 k.p.c. do dołączenia do wniosku prawomocnego orzeczenia, (a jego nie dołączenie stanowi brak formalny) oraz w fazie toczącego się postępowania jako materialno-prawna przesłanka odmowy uznania orzeczenia sądu zagranicznego. Dwoistość ta ma swoje źródło w ocenie prawnej wymogu dołączania do wniosku dokumentów określonych w art.1147 k.p.c.. W doktrynie i we wcześniejszym orzecznictwie przeważał pogląd, że wymagania te nie stanowią warunków formalnych, a więc ich niezachowanie nie uprawnia do wzywania do uzupełnienia wniosku i ewentualnie do jego zwrotu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1972 r. I CZ 150/72, OSP 1975, z.12, poz.267). Jednakże obecnie w orzecznictwie przeważa pogląd, że niedołączenie dokumentów wymaganych w art.1147 k.p.c. stanowi brak formalny wniosku uzasadniający w razie nieuzupełnienia jego zwrot, stosownie do art.130 § 1 i 2 k.p.c. (postanowienie SN z dnia 10 marca 1980 r. IV CR 28/80, LEX Nr 82/19). Przenosząc tę kwestię na grunt kodeksu postępowania administracyjnego, nieuzupełnienie braku upoważnienia kierownika urzędu stanu cywilnego na podstawie art.64 § 2 k.p.a. do pozostawienia wniosku bez rozpoznania.

Po ustaleniu prawomocności orzeczenia kierownik urzędu stanu cywilnego jest zobligowany do uwzględnienia z „urzędu” przesłanek skutkują-

cych odmową uznania, określonych w art.1146 § 1 pkt. 2 i 7 k.p.c.. A więc w przypadku pkt.2 wspomnianego przepisu powinien zbadać, czy przedłożone orzeczenie sądu zagranicznego nie narusza wyłącznej jurysdykcji sądów polskich. W sprawach małżeńskich wyłączna jurysdykcja sądów polskich ma miejsce wtedy, gdy oboje małżonkowie są obywatelami polskimi i ich miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu znajduje się w Polsce (art.1103¹ § 2 k.p.c.). Natomiast w kwestii art.1146 § 1 pkt.7 k.p.c., kierownik urzędu stanu cywilnego powinien dokonać oceny, czy uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. klauzula porządku publicznego). Sprzeczność ta zachodzi bardzo rzadko, może dotyczyć wyjątkowych sytuacji np. może dotyczyć zasady równości stron procesu, gdy obce prawo różni się w sposób istotny od prawa polskiego (postanowienie Sądu Najwyższego SN z 18.01.2008 r. ICKMN 722/99), bądź np. w kwestii uznania w Polsce małżeństwa homoseksualnego.

Gdy w prowadzonej przez kierownika usc sprawie występuje strona sprzeciwiająca się uznaniu orzeczenia sądu zagranicznego to ciężar udowodnienia wystąpienia pozostałych przesłanek zawartych w art.1146 § 1 k.p.c. spoczywa na niej. To strona przeciwna ma wykazać, że:

- była pozbawiona możliwości obrony w toku postępowania rozwodowego toczącego się przed sądem zagranicznym, bądź
- sprawa o to samo roszczenie zawiązała między tymi samymi stronami wcześniej w Polsce, niż przed sądem państwa obcego, tj. w polskiej sprawie cywilnej (o rozwód) wcześniej doręczony został odpis pozwu (art.192 pkt.1 k.p.c.), bądź
- orzeczenie sądu zagranicznego jest sprzeczne z wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego w sprawie o to samo roszczenie, albo z wcześniej wydanym orzeczeniem sądu państwa obcego, spełniającym przesłanki do uznania go w Polsce.

Oceny tych przesłanek kierownik urzędu stanu cywilnego powinien dokonać na podstawie stosownych dokumentów przedstawionych przez stronę przeciwną np. oświadczenia strony oraz dokumentu z sądu wskazujący fakt „zawiśnięcia” przedmiotowej sprawy (zaświadczenie bądź stosownie do sytuacji np. orzeczenie sądu).

Należy zauważyć, że o ile trzy ostatnie wymienione przesłanki nie powinny stwarzać kłopotów przy ich ocenie, to przesłanka dotycząca pozbawienia strony przeciwnej możliwości obrony w toku postępowania rozwodowego może naszym zdaniem, powodować znaczne utrudnienia bądź w ogóle uniemożliwić jej ocenę.

Słusznie podnosi Pani dr Anna Barańska w artykule „Skuteczność na terenie Polski zagranicznych orzeczeń innych państw dotyczących stosunków rodzinnych w świetle nowych regulacji prawnych („Technika i USC Nr 3/2009), że: „przy analizie, gdy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony, trzeba najpierw rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych (w toku postępowania prowadzonego przez sąd zagraniczny), następnie zbadać, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, wreszcie ocenić, czy pomimo zaistnienia tych przesłanek strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych warunków można uznać, że strona została pozbawiona możliwości obrony.”

W tym miejscu należy zaznaczyć, że sąd będąc wyposażony w odpowiednie instrumenty prawne ma pełną możliwość dokonania oceny tej przesłanki. Natomiast kodeks postępowania administracyjnego takich możliwości kierownikowi urzędu stanu cywilnego nie daje.

Wydaje się, że problem ten nie powinien umknąć uwadze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Chodzi o wypracowanie takich zasad postępowania, bądź wprowadzenia odpowiednich zapisów w prawie o aktach stanu cywilnego, aby kierownik urzędu stanu cywilnego miał

możliwość dokonania rzetelnej oceny przesłanki dotyczącej pozbawienia strony możliwości obrony w toku postępowania rozwodowego. Brak takiej regulacji czyni postępowanie ułomnym. Na dzień dzisiejszy wydaje się, że w sytuacji, gdy strona przeciwna ten fakt podnosi w toczącym się przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego postępowaniu, winien on przyjąć od niej stosowne oświadczenie bądź na tę okoliczność przesłuchać do protokołu, by ustalić na czym polegało pozbawienie możliwości obrony w toczącym się procesie rozwodowym. W konsekwencji winien ocenić wywody strony przeciwnej i o ile je uwzględni, to powinien odmówić uznania orzeczenia sądu zagranicznego.

Dokonanie oceny całości materiału dowodowego kończy postępowanie administracyjne. Gdy kierownik urzędu stanu cywilnego stwierdzi w prowadzonej sprawie brak występowania przesłanek negatywnych określonych w art.1146 § 1 k.p.c., to kończy je czynnością materialno – techniczną poprzez naniesienie wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa. O naniesieniu wzmianki kierownik urzędu stanu cywilnego powinien pisemnie powiadomić wszystkie strony występujące w sprawie. W piśmie informującym należy podać, iż skutek uznania orzeczenia sądu zagranicznego w dniu (...) naniesiona została w akcie małżeństwa nr (...) znajdującym się w USC w (...) a dotyczącym Pana (...) i Pani (...) wzmianka dodatkowa o rozwiązaniu małżeństwa w wyniku uznania orzeczenia sądu zagranicznego. Akta prowadzonej sprawy powinny znaleźć się w aktach zbiorowych do danego aktu małżeństwa. O zaistniałej zmianie w stanie cywilnym osób należy powiadomić stosownie do art.14 ust.1 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych z dnia 10 kwietnia 1974 roku /Dz. U. z 2006r. Nr 139 poz.993 ze zm./ niezwłocznie organ gminy właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego osoby, której zmiany dotyczą, a w przypadku braku miejsca pobytu stałego osoby – organ właściwy ze względu na ostatnie

miejsce pobytu stałego lub czasowego trwającego ponad trzy miesiące oraz organ, który wydał dowód osobisty. Natomiast gdy kierownik usc ustali, że istnieje przeszkoda do uznania orzeczenia sądu zagranicznego z uwagi na wystąpienie negatywnej przesłanki bądź przesłanek, określonych enumeratywnie w art.1146 § 1 k.p.c., to zobligowany jest do wydania decyzji odmawiającej uznania orzeczenia sądu zagranicznego i w konsekwencji odmowy naniesienia wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa.

Należy pamiętać, że w fazie między zakończeniem postępowania, a podjęciem decyzji w sprawie, kierownik urzędu stanu cywilnego zobowiązany jest uwzględnić zasadę określoną w art.10 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego, dotyczącą prawa strony do czynnego jej udziału w każdym stadium postępowania. Zgodnie z nią kierownik usc ma obowiązek pouczyć strony o prawie zapoznania się z aktami i złożenia końcowego oświadczenia, a także obowiązany jest wstrzymać

się od wydania decyzji do czasu złożenia tego oświadczenia w wyznaczonym terminie. Jeżeli strona z tego prawa nie skorzysta, to po zwrotnym otrzymaniu powiadomienia i upływie wyznaczonego terminu, kierownik urzędu stanu cywilnego niezwłocznie powinien wydać decyzję.

Wiadomym jest, że decyzja winna spełniać wymogi określone w art.107 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego. Jedynie należy wskazać, że w sentencji decyzji, kierownik urzędu stanu cywilnego powinien powołać art.73 ust.2 prawa o asc i art. 1146 § 1 kodeksu postępowania cywilnego z przytoczeniem odpowiedniego punktu (punktów) tego przepisu, stanowiących podstawę odmowy uzna-

nia orzeczenia sądu zagranicznego i w konsekwencji odmowy wpisania wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa. Decyzja odmawiająca uznania musi zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne oraz końcową informację, że każdy kto ma interes prawny w uznaniu orzeczenia sądu zagranicznego może złożyć wniosek do właściwego sądu, który rozstrzygnie kwestię uznania bądź nie uznania orzeczenia sądu zagranicznego. W pouczeniu o środkach zaskarżenia należy poinformować strony, że przysługuje im prawo odwołania się od niniejszej decyzji do właściwego Wojewody w terminie 14 dni od daty jej otrzymania. Decyzję należy doręczyć stronom za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

sądowego – art.365 § 1 k.p.c.). Stąd też, gdy strona skorzysta, po odmowie uznania orzeczenia sądu zagranicznego przez kierownika usc. z drogi sądowej, a sąd uzna orzeczenie sądu zagranicznego - to kierownik urzędu stanu cywilnego zobligowany jest do naniesienia wzmianki dodatkowej.

Powstaje pytanie, a co z wydaną decyzją przez kierownika urzędu stanu cywilnego, skoro w tej samej sprawie zostało wydane orzeczenie sądu. Z uwagi na fakt, iż kierownik usc. jak wyżej wskazano jest związany orzeczeniem sądu polskiego, to jego decyzja powinna zostać wyłączona z obrotu prawnego. W naszej ocenie ma tu zastosowanie art.162 § 1 pkt.1 kodeksu postępowania administracyj-

Zważywszy, że pozytywne rozstrzygnięcie uznania orzeczenia sądu zagranicznego przez kierownika urzędu stanu cywilnego skutkuje czynnością materialno-techniczną naniesienia przez niego wzmianki dodatkowej w akcie małżeństwa, to należałoby przyjąć, iż organem właściwym do oceny zagranicznego orzeczenia o rozwiązaniu małżeństwa jest kierownik usc w posiadaniu, którego znajduje się akt małżeństwa, a nie kierownik urzędu stanu cywilnego miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

nego, bo decyzja stała się bezprzedmiotowa, a jej wygaśnięcie leży zarówno w interesie społecznym jak i w interesie strony. W związku z tym kierownik usc powinien wszcząć postępowanie o wygaszenie decyzji, zawiadomić skutecznie o tym strony, a następnie wydać decyzję

w oparciu o ww. artykuł stwierdzającą wygaśnięcie decyzji o odmowie uznania orzeczenia sądu zagranicznego.

Niniejsze opracowanie nie wyczerpuje całej problematyki. Należy mieć nadzieję, że zasygnalizowane w nim podstawowe kwestie związane z trybem podejmowania czynności od momentu wpływu wniosku, aż po podjęcie rozstrzygnięcia czy to w formie czynności materialno-technicznej czy też w formie decyzji, będzie pomocne kierownikom urzędów stanu cywilnego w prowadzonych przez nich sprawach o uznanie orzeczeń sądów zagranicznych dotyczących rozwodów.

Ewa Maciak
Halina Okulewicz



KOŁOBRZEG

Kontakt

ul. Armii Krajowej 12, 78-100 Kołobrzeg
tel: +48 94 355-16-05, fax +48 94 355-16-05
www.kolobrzeg.eu



Poczekalnia

KOŁOBRZEG

województwo zachodniopomorskie

kod terytorialny miasta 3208011

liczba mieszkańców miasta 48 100.

powierzchnia miasta 26,0 km²



Kołobrzeg jest największym i najpiękniejszym polskim uzdrowiskiem o niezrównanym uroku i bogatej historii. Główna funkcja miasta turystyczno - uzdrowiskowa uwarunkowana jest doskonałym położeniem u ujścia rzeki Parsęty w sąsiedztwie lasów, złóż borowiny, ekosystemu bagienno - wodnego, który zapewnia schronienie wielu rzadkim gatunkom zwierząt i roślin.

Do odwiedzenia Kołobrzegu zachęcają też liczne zabytki. Wśród nich są m.in. gotycka Bazylika Mariacka czy neogotycki Ratusz. Obecnie miasto przeżywa okres dynamicznego rozwoju. Środki unijne umożliwiły rozpoczęcie szeregu inwestycji, poprawiających standard życia mieszkańców i wypoczywających turystów. Kołobrzeg jest w ścisłej czołówce wielu rankingów, publikowanych przez Rzeczpospolitą, Wspólnotę, czy magazyn „Forbes”. Obecność w gronie laureatów Konkursu „Teraz Polska” jest kolejnym potwierdzeniem wysokiej pozycji miasta wśród polskich ośrodków turystycznych.

Urząd Stanu Cywilnego znajduje się w zabytkowym Ratuszu Miejskim przy ul. Armii Krajowej 12, na I piętrze, gdzie zajmuje osiem pomieszczeń: „Salę Ślubów”, „Poczekalnię do Sali Ślubów” „Pomieszczenie Toastów”, pokój kierownika, sekretariat, archiwum akt bieżących, archiwum akt poniemieckich, pokój rejestracji zgonów. Urząd Stanu Cywilnego obejmuje swoim zasięgiem miasto i gminę Kołobrzeg w pełnym zakresie usług oraz ościennie gminy z terenu powiatu kołobrzegskiego z zakresu rejestracji urodzeń i zgonów – z uwagi na lokalizację szpitala powiatowego.

Urząd pracuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:30 do 15:30 oraz pełni sobotnie dyżury. Związki małżeńskie zawierane są w soboty i święta w godzinach ustalonych z nupturientami. Uroczystości ślubne odbywają się również w dni powszednie, zgodnie z wolą osób zainteresowanych.

W USC zatrudnione są cztery osoby: Kierownik USC, zastępca Kierownika USC oraz dwóch pracowników merytorycznych.

W archiwum USC przechowywane są księgi niemieckie z terenu miasta Kołobrzeg. Urząd Stanu Cywilnego w Kołobrzegu sporządza rocznie około 2000 aktów stanu cywilnego, wydaje około 12 000 odpisów i zaświadczeń oraz 250 decyzji administracyjnych.

Odnaczenia par medalem „Za długoletnie pożycie małżeńskie” odbywa się z uroczystą oprawą, indywidualnie dla każdej pary jubilatów.

Od września 2006 r. Urząd Stanu Cywilnego w Kołobrzegu korzysta z programu komputerowego do rejestracji stanu cywilnego firmy TECHNIKA IT SA z Gliwic. Od 2009 roku program jest kompatybilny z programem używanym przez Ewidencję Ludności Miasta Kołobrzeg.



Sala ślubów



e-USC Terminarz Ślubów

Aplikacja przeglądarkowa e-USC Terminarz Ślubów umożliwia rezerwację terminów ceremonii ślubnych z wykorzystaniem e-usługi udostępnionej na stronie internetowej miasta lub gminy, względnie na stronie podmiotowej BIP. Internetowy Terminarz Ślubów współpracuje z systemem dziedzicznym PB_USC, który pełni rolę panelu administracyjnego serwisu www. Rezerwacji terminu ślubu może dokonać mieszkaniec za pośrednictwem internetu, jak i urzędnik za pośrednictwem systemu PB_USC.

Wersję demonstracyjną programu można zobaczyć pod adresem: <http://195.82.188.229:2080/Terminarz/>

Synchronizacja pomiędzy stroną www a oprogramowaniem PB_USC odbywa się każdorazowo po zmianie danych na stronie internetowej lub w aplikacji PB_USC. Użytkownik potwierdza zarezerwowany termin osobiście w ciągu kilku dni dostarczając do urzędu odpowiednie dokumenty. Użytkownik ma również możliwość usunięcia zarezerwowanego przez internet i niepotwierdzonego terminu. Ponadto rezerwacje, które nie zostały potwierdzone w określonym terminie są usuwane automatycznie przez system.

Spis wyborców on-line

Spis Wyborców on-line umożliwia sprawdzenie przez mieszkańców czy widnieją w Spisie wyborczym z wykorzystaniem e-usługi udostępnionej na stronie internetowej miasta lub gminy, względnie na stronie podmiotowej BIP. Internetowy Spis Wyborców on-line współpracuje z systemem dziedzicznym PB_ewid, który zarządza bazą danych replikowaną w bazie serwisu www.

Aplikacja działa w oparciu o dane ze spisu wyborców tworzonego w aplikacji PB_ewid, która pozwala na codzienne aktualizowanie spisu wyborców i przekazywanie

Wersję demonstracyjną programu można zobaczyć pod adresem: <http://195.82.188.229:2080/Wyборы/>

niezbędnych danych ze spisu wyborców do bazy aplikacji internetowej

Użytkownik podaje swój numer PESEL i uzyskuje od systemu jedną z trzech odpowiedzi:

- 1) mieszkaniec jest w spisie wyborców; podany jest numer obwodu i adres lokalu wyborczego.
- 2) mieszkaniec nie widnieje w spisie wyborców
- 3) mieszkaniec pobrał zaświadczenie o prawie do głosowania

W sprawach warunków sprzedaży i szczegółów technicznych prosimy o kontakt z Biurem Obsługi Klienta TECHNIKA IT S.A. pod nr tel.: 32 338 38 53, 32 338 38 54.